

Hanna Palosuo

**”ETTÄ SAA ITSE TEHDÄ, PÄÄTTÄÄ JA VAIKUTTAA”
Itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet nuorten 4H-yrittäjien
sisäisen motivaation ilmentäjinä.
Lapin yliopisto**

Pro gradu -tutkielma
Hallintotieteet, johtamisen psykologia
2025

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Että saa itse tehdä, päättää ja vaikuttaa” – Itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet nuorten 4H-yrittäjien sisäisen motivaation ilmentäjinä.

Tekijä: Hanna Palosuo

Koulutusohjelma, oppiaine: Hallintotieteet, johtamisen psykologia

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 69, 1

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Tämä pro gradu -tutkielma tarkastelee itsemääräämisteorian psykologisia perustarpeita nuorten 4H-yrittäjien sisäisen motivaation ilmentäjinä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa kokemuseräistä tietoa siitä, mikä motivoi nuoria jatkamaan 4H-yrittäjyydestä eteenpäin toiminimi-, osakeyhtiö- tai startup-yrittäjyyteen.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, ja sen aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla. Haastatteluihin osallistui seitsemän 17–20-vuotiasta nuorta, jotka ovat siirtymässä tai ovat juuri siirtyneet 4H-yrittäjyydestä toiminimi-, osakeyhtiö- tai startup-yrittäjiksi yksin tai kavereiden kanssa. Kaikki haastateltavat ovat toimineet 4H-yrittäjinä pääkaupunkiseudulla, ja he ovat kuuluneet Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistykseen.

Haastatteluaineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii Richard M. Ryanin ja Edward L. Decin itsemääräämisteoriat. Analyysissä tunnistettiin 20 sisäistä motivaatiotekijää, jotka muodostavat tutkimuksen alaluokat. Nämä alaluokat on jäsennelty itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden: autonomian, kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden mukaan, jotka toimivat tutkimuksen yläluokkina.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että autonomian, kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden perustarpeet ovat keskeisiä ja toisiaan täydentäviä tekijöitä nuorten 4H-yrittäjien sisäisessä motivaatiossa. Vastauksissa korostui erityisesti autonomian tarve, mikä sopii yhteen yrittäjyyden itsenäisen luonteen kanssa. Nuoret kokivat oma-aloitteisen ja omaehtoisen työskentelyn motivoivana ja innostuivat itsemääräämisoikeuden kokemuksista ja valinnanvapaudesta. Läheisten kannustuksen sekä yhdessä tekemisen ja ystävyys tuottamat yhteenkuuluvuuden kokemukset vahvistivat myös halua jatkaa yrittäjänä. Lisäksi kykenevyyden kokemukset omasta osaamisesta sekä sosiaalisesti tunnustettu asema olivat merkittävässä asemassa siinä, että nuori halusi jatkaa yrittäjänä ja laajentaa yritystoimintaansa. Nuorten 4H-yrittäjien sisäinen motivaatio jatkaa yrittäjänä muodostui siis kaikkien kolmen perustarpeen samanaikaisesta täyttymisestä.

Avainsanat: sisäinen motivaatio, itsemääräämisteoriat, psykologiset perustarpeet, 4H-yrittäjyys, yrittäjyys, nuorten yrittäjyys, johtamisen psykologia

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	5
1.1. <i>Tutkimuksen taustaa</i>	5
1.2. <i>Aiempi tutkimus nuorten yrittäjyydestä</i>	6
1.3. <i>Tutkimuksen muotoutuminen ja tavoitteet</i>	7
2. YRITTÄJYYS	9
2.1. <i>Yrittäjyys ja nuorten yrittäjyys</i>	9
2.2. <i>Nuorten asenteet yrittäjyyttä kohtaan</i>	11
2.3. <i>4H-järjestön yrittäjyyskasvatus ja 4H-yrittäjyys</i>	14
3. ITSEMÄÄRÄÄMISTEORIA	17
3.1. <i>Itsemääräämisteoria yleisesti</i>	17
3.2. <i>Motivaation säätely ja sisäinen motivaatio</i>	19
3.3. <i>Itsemääräämisteorian kolme psykologista perustarvetta</i>	22
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
4.1. <i>Laadullinen tutkimus</i>	27
4.2. <i>Teoriaohjaava sisällönanalyysi</i>	28
4.3. <i>Tutkimusaineisto ja sen hankinta</i>	30
4.3.1. <i>Puolistrukturoidut teemahaastattelut</i>	30
4.3.2. <i>Aineiston keruu ja haastattelujen toteutus</i>	32
4.4. <i>Analyysin toteutus</i>	34
4.5. <i>Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys</i>	37
5. TUTKIMUKSEN TULOKSET	42
5.1. <i>Tulosten tiivistys</i>	42
5.2. <i>Autonomian tarve</i>	43
5.3. <i>Kykenevyyden tarve</i>	48
5.4. <i>Yhteenkuuluvuuden tarve</i>	51
6. POHDINTA	56
6.1. <i>Yhteenveto tuloksista</i>	56
6.2. <i>Tulosten tarkastelu</i>	57
6.3. <i>Päätelmät ja jatkotutkimusaiheet</i>	59
LÄHTEET	62
Liite 1: Haastattelurunko	70

Kuvioluettelo

Kuvio 1 Itsemääräämisteorian motivaation säätelytyylit organismisen integraation teoriassa.

Mukaillen Ryan & Deci 2020, 2; Määttä ym. 2023, 309.21

Taulukkoluetelo

Taulukko 1 Esimerkki analyysin etenemisestä.....36

Taulukko 2 Nuorten 4H-yrittäjien sisäiset motivaatiotekijät itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden mukaisesti jaoteltuna.43

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustaa

Nuorista ja nuorten yrittäjyydestä puhutaan julkisessa keskustelussa jatkuvasti. Yrittäjyys nähdään paitsi yksilön valintana, myös Suomen kansantalouden pelastajana. Yrittäjyysopintoja ja -kokemuksia halutaan tarjota nuorille yhä varhaisemmassa vaiheessa, ja yrittäjyyttä voi tänä päivänä kokeilla niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Osa lähtee liikkeelle harrastuspohjalta, osa perustaa suoraan osakeyhtiön.

Samaan aikaan työelämä on murroksessa, kun perinteiset työsuhteet muuttuvat nykyistä repaleisemmiksi ja yrittäjyyden rooli kasvaa. Viimeisimmän tutkimuksen mukaan jopa 45 % yläkoulun ja toisen asteen oppilaista ja opiskelijoista on kiinnostunut yrittäjyydestä (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024). Tulevaisuus ja työelämä kiinnostavat nuoria, mutta niihin liittyy epävarmuutta ja huolta. Juuri julkaistu Nuorisobarometri 2024 kertoo, että vain 61 % nuorista suhtautuu tulevaisuuteensa optimisesti (Happonen & Kiilakoski 2025). Sitran Tulevaisuusbarometri 2025 puolestaan osoittaa, että nuoret ovat vanhempia sukupolvia kiinnostuneempia tulevaisuudestaan ja uskovat voivansa vaikuttaa siihen (Rekola ym. 2025). Tämä ristiriita kuvaa hyvin nykypäivän tilannetta. Nuorilla on halu ja kiinnostus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa, mutta heidän tulevaisuususkonsa rakoilee.

Yhteiskunnallisesti voidaan pitää tärkeänä, että nuoret saavat osallistumisen kokemuksia ja että heillä on riittävä tulevaisuususkko. Lisäksi on huolehdittava, että heidän on mahdollista kerryttää tulevaisuuden työelämässä tarvittavia taitoja, kuten itseohjautuvuutta, sisäistä motivaatiota, jatkuvaa oppimista ja yrittäjämäistä otetta oman uran suunnitteluun (Martela ym. 2017, 100). Mielestäni yrittäjyydellä on tässä kokonaisuudessa keskeinen rooli. Uudistumiskyky ja muuntautuminen sekä hyvinvointi ja menestys ovat yrityksille ja yksilöille elinehto. Kun yksilö on sisäisesti motivoitunut ja kokee psykologiset perustarpeensa täyttyneiksi, kykenee hän tehokkaampaan työskentelyyn sekä luovempien ja laadukkaampien ratkaisujen tuottamiseen. (Martela ym. 2017, 112.)

Olen työskennellyt useamman vuoden nuorten yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen parissa. Uskon, että nuorten yrittäjyys on ilmiö, johon kannattaa panostaa. Nuorten kasvava into yrittäjyyteen on mahdollisuus koko Suomelle ja kasvun tarpeessa olevalle kansantaloudelle, mutta myös nuorille itselleen. Yrittäjyys antaa nuorille kokemuksen siitä, että omaan tulevaisuuteen voi vaikuttaa omilla teoillaan. Yrittäjyys voi kuitenkin näyttäytyä pelottavana ja epävarmana tulonhankkimiskeinona, jos siitä ei ole tarpeeksi tietoa ja ymmärrystä, ja toisaalta nuoria voi olla hankala houkutella kokeilemaan yrittäjyyttä, jos heille ei ole tarjota innostavia tarinoita ja kiinnostavia mahdollisuuksia.

Tässä pro gradu -tutkielmassa keskityn nuoriin 4H-yrittäjiin, jotka ovat siirtyneet tai siirtymässä harrastuksenomaisesta ja pienimuotoisesta yrittäjyydestä osakeyhtiö-, toiminimi- ja startup-yrittäjiksi. Vuonna 2024 Suomessa oli 2 700 4H-yrittäjää (Suomen 4H-liitto 2025). Kyseessä on siis suuri joukko nuoria, jotka kokeilevat yrittäjyyttä ja potentiaalisesti jatkavat yrittäjinä myöhemminkin. Tutkielmassani olen kiinnostunut siitä, miten itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet: autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus ilmentävät nuorten sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjinä.

1.2. Aiempi tutkimus nuorten yrittäjyydestä

Nuorten yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta on tutkittu laajasti Suomessa ja kansainvälisesti, mutta 4H-yrittäjyydestä eteenpäin siirtymistä ja ylipäänsä yrittäjyyspolulla etenemistä on tutkittu vähänlaisesti. Aiemmassa tutkimuksessa on keskitytty erityisesti siihen, mikä saa nuoren alun perin aloittamaan yrittäjyyden. Tutkimuksissa on todettu, että kiinnostuksen taustalla on perheen yrittäjyystausta, yrittäjämönteinen ympäristö, nuorten vapaa-ajan harrastukset ja kiinnostuksen kohteet sekä koulun vaikutus (Raappana & Pihkala 2024; Muhonen 2024). Yrittäjyyttä edistävät myös sen tuttuus, nuoren oma kiinnostus yrittäjyyteen sekä työpaikkojen vähyys tai yrittäjyyden yleisyys tietyillä aloilla. Lisäksi nuoret nostavat itse esiin yrittäjyyskasvatuksen tärkeyden, taloudelliset tuet sekä yrittäjämönteisen ilmapiirin. (Kuhmonen 2020, 37.)

Yrittäjyyttä opitaan tutkimusten mukaan parhaiten tekemällä (ks. esim. Cárcamo-Solís ym. 2017; Cope & Watts 2000), mihin myös 4H:n yrittäjyyskasvatus perustuu (4H-järjestön

yrittäjyyskasvatus). Esimerkiksi Meksikossa alakouluikäisille suunnatussa yrittäjyyskasvatusohjelmassa havaittiin, että yrityskokeilut kehittivät osallistujien itsenäisyyttä, riskinottokykyä, talousosaamista ja sosiaalista vastuuta. Kokeilussa merkittävässä roolissa olivat osaavat ja sitoutuneet mentorit ja opettajat. (Cárcamo-Solís ym. 2017.) Tuoreen LUT-yliopiston tutkimuksen mukaan 4H:n toimintamalli, joka pohjautuu nuorten omaan motivaatioon ja yritysideaan, tukee nuoria yrittäjiä oikea-aikaisesti. Tutkimuksessa todetaan myös, että 4H-yrittäjillä on korkea minäpystyvyyden tunne ja vahvat yrittäjyystaidot, mikä edistää heidän yrittäjyyspotentiaalinsa kehittymistä. (Suomen 4H-liitto 2024). Kuhmosen (2020, 37) tutkimuksen mukaan yrittäjyyden jatkumiseen vaikuttavat erityisesti sosiaaliset suhteet ja toimivat verkostot.

Nuorisobarometrin (2004) mukaan nuorten yrittäjyysinto on korkeimmillaan 25-vuotiaana, minkä vuoksi yrittäjyyttä tukevien toimenpiteiden tulisi kohdentua tätä ikäryhmää nuorempiin (Pihkala 2008, 23; Rouvinen & Väänänen 2004, 66). 4H-yrittäjyys tavoittaa juuri tämän kohderyhmän, sillä 4H-yrittäjät ovat 13–28-vuotiaita (Perusta oma 4H-yritys), ja suurin osa heistä alle 18-vuotiaita (Suomen 4H-liitto 2025). Näseen (2018) pro gradu -tutkielman mukaan 4H-yrittäjyys opettaa nuorille hyödyllisiä taitoja sisäisestä ja ulkoisesta yrittäjyydestä sekä kehittää oppimiselle olennaista reflektointikykyä. Tamminen (2022) puolestaan toteaa diplomityössään, että 4H-yrittäjyys on monille nuorille mahdollisuus kokeilla jotain uutta hetken aikaa. Vain osa nuorista jatkaa yrittäjänä aikuisena. Tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta siitä, miten lapsuuden ja nuoruuden yrittäjyyskokemukset vaikuttavat yrittäjätoimintaan aikuisuudessa (Cárcamo-Solís 2017). Minun tutkielmani täydentää aiempaa tutkimusta ja avaa keskustelua siitä, millaiset kokemukset kannustavat nuorta jatkamaan yrittäjänä.

1.3. Tutkimuksen muotoutuminen ja tavoitteet

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on tutkia nuorten 4H-yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa täysipäiväisiksi yrittäjiksi Richard M. Ryanin ja Edward L. Decin itsensäarvioiteorian psykologisten perustarpeiden näkökulmasta. Perustarpeita on kolme: autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus, ja niiden täyttyminen on yhteydessä yksilön sisäiseen motivaatioon, hyvinvointiin sekä kasvuun ja kehitykseen (Deci & Ryan 2012; Ryan & Deci 2017). Valitsin tutkimukseni teoreettiseksi viitekehykseksi

itseääräämisteorian, sillä se tarjoaa selkeän ja laajasti käytetyn kehikon sisäisen motivaation tarkasteluun ja ymmärtämiseen. Tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa on *"Miten itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet ilmentävät nuorten 4H-yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä?"*

Tutkimusprosessi on saanut alkunsa omasta kiinnostuksestani nuorten yrittäjyyttä kohtaan sekä työkokemuksestani nuorten yrittäjyyskasvatuksen parissa. Olen työskennellyt monta vuotta nuorten yrittäjien kanssa, viimeisimpänä Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksessä vastaten 4H-yrittäjyydestä, joten minulla on vahva esiyymmärrys aiheesta. 4H-yrittäjyys on valtakunnallinen pienimuotoisen yrittäjyyden malli, jossa 13–28-vuotias nuori voi kokeilla yrittäjyyttä tuetusti ja turvallisesti (Perusta oma 4H-yritys).

Yrityskoordinaattorin työssä hyödynsin nuorten yrittäjyyteen liittyviä tutkimuksia esimerkiksi hankehakemuksissa ja päättäväiestinnässä. Huomasin kuitenkin, että vaikka nuorten yrittäjyydestä puhutaan paljon, erityisesti laadullista suomalaista tutkimusta nuorten yrittäjyyspoluista ja sisäisestä motivaatiosta jatkaa yrittäjänä on vielä vähän. Johtamisen psykologian näkökulmasta työyhteisön rakenteita ja toimintaa voidaan ymmärtää vasta, kun ymmärretään työympäristössä toimivien ihmisten koettua todellisuutta (Pietiläinen & Syväjärvi 2019). Kun tätä ajatusta sovelletaan yrittäjyyteen, voidaan todeta, että on tärkeää ymmärtää nuorten yrittäjien omakohtaisia kokemuksia sisäisen motivaation rakentumisesta ja syitä yrittäjänä jatkamiseen, jotta näiden tekijöiden vahvistamiseen voidaan keskittyä.

Valitsin tutkittavaksi joukoksi pääkaupunkiseudun 4H-yrittäjät, jolloin kaikilla tutkittavilla nuorilla on ollut sama mahdollisuus alueen 4H-yhdistyksen tarjoamaan mentorointiin, koulutukseen ja tukeen yrittäjyyden alkutaipaleella. Näin yrittäjänä eteenpäin siirtymisessä esteenä tai erottavana tekijänä ei ole esimerkiksi puutteellinen tieto tai tuki. Yhden alueen yrittäjiä tutkittaessa myöskään maantieteellisiä eroja ei tarvitse huomioida. Tähän tutkimukseen osallistui seitsemän nuorta, jotka ovat siirtyneet tai siirtymässä 4H-yrittäjyydestä eteenpäin. Tutkimuksen aineisto on kerätty puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, ja tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty laadullista teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

2. YRITTÄJYYS

2.1. Yrittäjyys ja nuorten yrittäjyys

Tutkielmassani tarkastelen nuorten yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Yrittäjyys ei toimi tutkielmani teoreettisena viitekehystenä, joten en tarkastele sitä aiemman tutkimuksen kautta. Ilmiön ymmärtämisen ja tulosten analysoinnin kannalta pidän kuitenkin tärkeänä, että käyn tutkielman alussa läpi yrittäjyyden nykyistä tilaa ja tulevaisuuden näkymiä Suomessa.

Yrittäjyydelle on moninainen joukko määritelmiä. Esimerkiksi Tilastokeskuksen määritelmän mukaan *yrittäjäksi luetaan henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omaan laskuun ja omalla vastuulla. Yrittäjä voi olla työnantajayrittäjä tai yksinäisyrittäjä, kuten ammatinharjoittaja tai freelancer. Osakeyhtiössä toimiva henkilö, joka yksin tai perheensä kanssa omistaa vähintään puolet yrityksestä, luetaan yrittäjäksi.* (Tilastokeskus.) Yhdistäviä tekijöitä yrittäjille eri määritelmässä ovat vastuun ottaminen, paineensietokyky, sinnikkyys ja rohkeus, riskien ja epävarmuuden sietäminen, omaan osaamiseen uskominen ja sen hyödyntäminen sekä itsensä ja mahdollisesti muiden työllistäminen. (ks. esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a; Uusyrityskeskus 2025, 8; Yrittäjät.) Yrittäjä kantaa itse riskin liiketoimintansa kannattavuudesta ja omasta toimeentulostaan sekä pyrkii tekemään taloudellista voittoa. Palkka ei ilmesty tilille automaattisesti ja yrittäjä on vastuussa myös mahdollisten työntekijöidensä hyvinvoinnista. On myös tavallista, että yrittäjänä ei pysty irtautumaan omista töistään samalla tavalla kuin palkkatyössä. Työpäivät saattavat venyä pitkiksi tai tarkkoja työaikoja ei ole. (Yrittäjät.)

Joissain määritelmässä yrittäjiksi lasketaan vain yli 18-vuotiaat yrittäjät, joilla on voimassa oleva yrittäjäeläkevakuutus tai tietyn suuruiset tulot. Myöskään palkkatöiden ohessa tehtävä yrittäjyys ei välttämättä kuulu määritelmän piiriin. (ks. esim. Tilastokeskus.) Nämä muotoilut rajaavat kuitenkin alaikäiset tai pientä yritystoimintaa harjoittavat yrittäjät pois. Esimerkiksi yrittäjäeläkevakuutusta täytyy alkaa maksaa vasta täysi-ikäisenä, kun yrittäjätulo ylittää 9 208,43 euroa vuodessa (Eläketurvakeskus.) Näin esimerkiksi 4H-yrittäjät, joiden vuosituloraja on 8 000 €, jäävät automaattisesti laskuista pois.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 Suomessa oli 320 000 yrittäjää, joista yksinyrittäjiä oli 230 000. Yksinyrittäjien määrä on vaihdellut vuosittain 220 000:n ja 245 000:n välillä. Kaikista työllisistä yrittäjien osuus oli 12 % ja yrittäjistä oli naisia noin kolmasosa. (Tilastokeskus 2024.) Vuonna 2023 Suomessa oli yhteensä 455 265 yritystä (pl. maa-, metsä- & kalatalous), joista mikroyritysten, eli 1–9 henkilöä työllistävien yritysten osuus oli jopa 95,7 %. Pienten yritysten merkitys suomalaisessa yritys kentässä on siis merkittävä. (Yrittäjät 2023.) Nuorten yrittäjien määrästä ei löydy tarkkoja ajankohtaisia tietoja, mutta esimerkiksi vuonna 2018 Tilastokeskuksen (2020) mukaan 18–34-vuotiaita yrittäjiä oli 39 800, ja määrä on noussut jatkuvasti. Tämäkin luku jättää kuitenkin huomioimatta alaikäiset yrittäjät.

Työelämään liittyvässä yhteiskunnallisessa keskustelussa on painotettu työelämän murrosta, ja sen vaikutusta työsuhteisiin ja yrittäjyyteen. On selvää, että digitalisaatio ja tekoäly tulevat mullistamaan työmarkkinat. Osa ammateista häviää ja samalla syntyy täysin uusia ammatteja ja osaamistarpeita. (Työterveyslaitos). Myös alustatalous sekä kevytyrittäjyys ja freelance-työ jatkavat kasvuaan (Eläketurvakeskus 2024; Sullström 2024). Tulevaisuuden työelämä näyttäytyy repaleisena ja työurat monimuotoisina (Dufva ym. 2021). Myös eettisyys ja kiertotalousajattelu sekä työn merkityksellisyys ja vastuullisuus korostuvat entisestään (Malinen 2021; Lintulahti 2024). Erityisesti nuorille eettisyys ja työn merkityksellisyys ovat tärkeitä (Dufva ym. 2021). Työelämän murroksen ja muutosten vuoksi on erityisen tärkeää panostaa nuorten yrittäjyyteen ja yrittäjyysvalmiuksiin. Nuorten ja Suomen tulevaisuuden kannalta on olennaista, että nuorilla on ajankohtainen ja tulevaisuuteen katsova osaaminen ja tietotaito.

Yrittäjyyskasvatus tarkoittaa yrittäjyyteen liittyvien tietojen, taitojen ja valmiuksien harjoittamista (Opetushallitus). Määritelmä pohjautuu opetus- ja kulttuuriministeriön Koulutuksen yrittäjyyslinjauksiin, joiden tavoitteena on vahvistaa kansallista talousosaamista ja yrittäjyyttä sekä korostaa myönteisiä asenteita, yrittäjämäistä toimintatapaa sekä yrittäjyyteen liittyviä perustietoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b). Linjaukset määrittävät sen, miten yrittäjyyskasvatusta ja talousosaamista toteutetaan ja vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla. Linjauksia päivitetään parhaillaan, ja uusien linjausten on määrä olla valmiit vuonna 2026. (YES-verkosto 2025.)

Yrittäjyyskasvatuksessa on keskeistä vahvistaa nuoren yrittäjämäisiä valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa yhteiskunnassa ja työelämässä. Yrittäjämäisiin valmiuksiin sisältyvät yksilön yrittäjämäiset tiedot, taidot ja asenteet, joita ovat esimerkiksi luovuus ja aloitteellisuus, mahdollisuuksien hahmottaminen ja niihin tarttuminen, omien vahvuuksien tunnistaminen ja epävarmuuden sietäminen sekä kyky ymmärtää taloutta ja riskejä. Yrittäjämäinen pedagogiikka on työelämälähtöistä, ja koulutuksen tarkoituksena on saada nuoret innostumaan oman elämänsä rakentamisesta ja siihen vaikuttamisesta. (Opetushallitus.)

Nuorten yrittäjyystaitoja ja yrittäjämäistä asennetta pyritään tukemaan tarjoamalla yrittäjyyskasvatusta ja matalan kynnyksen yrityskokeiluja koulussa ja vapaa-ajalla eri oppimisympäristöissä. Yrittäjyystaidot on sisällytetty perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisiin osaamisen tavoitteisiin (Opetushallitus 2014), minkä lisäksi esimerkiksi Nuorten yrittäjyys ja talous NYT tarjoaa peruskouluun ja toiselle asteelle toiminnallisia oppimissisältöjä, kuten Yrityskylä-päivät ja Vuosi yrittäjänä -kurssin (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT). 4H-järjestö puolestaan tukee nuorten vapaa-ajan yrittäjyystä tarjoamalla erilaisia koulutuksia sekä pienimuotoisen yrittäjyyden mallia, 4H-yrittäjyyttä (4H-järjestön strategia 2023–2025). Lisäksi kunnat tarjoavat maksutonta yritysneuvontaa kaikenikäisille yrittäjille (Uusyrittäjäkeskus 2025, 2).

2.2. Nuorten asenteet yrittäjyyttä kohtaan

Tarkastelen nuorten asenteita ja odotuksia tulevaisuutta, yrittäjyyttä ja työelämää kohtaan Nuorten yrittäjyys ja talous -yhdistyksen tilaaman ja Taloustutkimuksen toteuttaman NYT Nuorten tulevaisuusraportin 2024, Yksityisyrittäjien säätiön rahoittaman Ysimittarin sekä Valtion Nuorisoneuvoston ja Nuorisotutkimusneuvoston toteuttaman Nuorisobarometrien 2019 ja 2024 kautta. Kaikki edellä mainitut tutkimukset ovat valtakunnallisia ja niiden vastaajamäärät ovat useita tuhansia. Nuorisobarometri on toteutettu 15–29-vuotiaille ja Tulevaisuusraportti yläkoulun ja toisen asteen opiskelijoille. Ysimittari on toteutettu yhdeksäsluokkalaisille, ja kolmesta tutkimuskierroksesta kahdesta ensimmäisestä (2020 ja 2021) on saatu tulokset valmiiksi. Olen valinnut kyseiset tutkimukset, koska ne antavat ajankohtaista tietoa suomalaisten nuorten asenteista yrittäjyyttä ja tulevaisuutta kohtaan. Nuorisobarometrin 2019 valitsin mukaan siksi, että se on viimeisin vuosi, jolloin barometrin

teemana on ollut työ ja yrittäjyys. Nuorten asenteet yrittäjyyttä, työelämää ja tulevaisuutta kohtaan toimivat oman tutkielmani taustoitukseksi - eivät teoreettisena viitekehyksenä, joten siksi en koe perustelluksi käyttää tässä vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimuksia.

Yrittäjyys kiinnostaa nuoria yhä enemmän. Taloustutkimuksen teettämän NYT Nuorten tulevaisuusraportin 2024 mukaan jopa 45 % nuorista voisi toimia yrittäjänä, kun vielä vuonna 2020 näin ajatteli vain 32 % ja vuonna 2022 38 % vastaajista. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Nuorisobarometrin 2019 mukaan lähes 60 % nuorista haluaisi kokeilla yrittäjyyttä jossain vaiheessa työuraansa (Haikkola & Myllyniemi 2020). Kolmannes nuorista voisi kokeilla kevytyrittäjyyttä opintojensa ohella, ja lähes puolet haluaa työskennellä kansainvälisesti (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024).

Yrittäjyysorientaatioissa on eroa sukupuolten välillä: pojat suhtautuvat yrittäjyyteen tyttöjä myönteisemmin. Ysimittarin mukaan pojista 49 % ja tytöistä 37 % voisi toimia tulevaisuudessa yrittäjänä. Nuorten tulevaisuusraportin vastaavat luvut ovat 57 % ja 35 %. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024; Raappana & Kuru 2022.)

Yrittäjyys houkuttelee erilaisista taustoista tulevia nuoria, eikä vanhempien koulutustaustalla ole merkittävää yhteyttä nuorten yrittäjyysorientaatioon. Yrittäjyys sen sijaan periytyy, eli jos toisella tai molemmilla vanhemmilla on yritys, myös nuori suhtautuu yrittäjyyteen muita myönteisemmin. (Raappana & Kuru 2022; Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Yrittäjyydestä kiinnostuneita nuoria yhdistää optimistinen asenne ja yrittäjämäiset työelämäarvot, kuten mahdollisuus tehdä omia päätöksiä, työskennellä itsenäisesti ja johtaa omaa toimintaansa. Myös joustavuus, jatkuva mahdollisuus oppia uutta sekä kestävän kehityksen mukainen toiminta korostuvat yrittäjyysorientoituneiden nuorten vastauksissa. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Yrittäjyys nähdään mahdollisuutena toteuttaa omia unelmia, ja noin puolet nuorista uskoo, että yrittäjänä voi vaurastua helpommin kuin palkkatyössä (Haikkola & Myllyniemi 2020).

Nuoret näkevät yrittäjyyden ja yritykset merkittävinä tekijöinä yhteiskunnan hyvinvoinnille. Näkemys on ollut kasvussa, ja vuonna 2024 jopa 70 % nuorista ajattelee näin. Erityisesti

näkemyks korostuu lukiolaisten keskuudessa, sillä heistä jopa 83 % uskoo yritysten keskeiseen rooliin yhteiskunnassa. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Nuoret näkevät yrittäjämäisen asenteen ja taitojen olevan tärkeitä aivan kaikessa työssä. Lähes 80 % vastaajista uskoo myös, että yrittäjyys tulee yleistymään tulevaisuudessa. (Haikkola & Myllyniemi 2020.)

Vertailun vuoksi nuorten huoli tulevaisuuden työelämää kohtaan on kasvanut. Keväällä 2024 ainoastaan 53 % nuorista odotti innolla työelämää, kun vuonna 2018 työelämää odotti innolla yli 80 % vastaajista. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Myös vuoden 2019 Nuorisobarometrin mukaan 89 % nuorista odotti työelämää innolla, mutta 32 % oli peloissaan työelämään siirtymisestä. Myös pelko työelämän kuormittavuudesta ja oman paikan löytämisestä on kasvussa. (Haikkola & Myllyniemi 2020.) Sen sijaan nuorten usko omiin riittäviin työelämävalmiuksiin on noussut neljässä vuodessa 52 %:sta 66 %:iin. Huomioitavaa Nuorten tulevaisuusraportin tuloksissa on se, että suurimmalla osalla vastaajista ei todennäköisesti ole vielä varsinaista työelämäkokemusta, vaan huolet pohjaavat mielikuviin ja julkiseen keskusteluun. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.)

Nuorten mielestä tärkeimmät tulevaisuuden työelämätaidot ovat yhteisö- ja ongelmanratkaisutaidot sekä stressinsietokyky. Työelämäarvoissa tärkeimmiksi nousevat kohtuulliset työajat, turvallinen ympäristö, hyvät työkaverit ja esihenkilöt sekä hyvä palkkaus. Myös mahdollisuus hyödyntää omaa osaamista sekä kiinnostavat työtehtävät koetaan merkityksellisiksi. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024.) Lähes 90 % nuorista on sitä mieltä, että työn pitää vastata omia arvoja. Erityisesti yrittäjät kokevat, että he voivat työskennellä omien arvojensa ja haaveiden mukaisessa työssä. Yrittäjistä näin kokee noin 75 %, kun vastaava luku työelämässä olevilla nuorilla on 49 % ja kaikilla vastaajilla 29 %. (Haikkola & Myllyniemi 2020.)

Nuorisobarometrin 2024 tuloksissa erityisen silmiin pistävää on nuorten romahtanut tulevaisuususkko. Läpi Nuorisobarometrin mittaushistorian noin 80 % nuorista on suhtautunut omaan tulevaisuuteensa erittäin optimistisesti tai optimistisesti, mutta vuonna 2024 vastaava luku oli enää 61 %. Pessimistisesti ja erittäin pessimistisesti suhtautuvien

osuus on edelleen varsin pieni, mutta neutraalisti suhtautuvien osuus on kasvanut selvästi. (Happonen & Kiilakoski 2025.)

Tutkimuksissa on havaittu, että positiivinen yrittäjyysorientaatio on yhteydessä myönteisiin työelämä- ja tulevaisuusodotuksiin. Ne vastaajat, jotka voisivat alkaa yrittäjiksi tai toimivat yrittäjinä, uskovat vahvemmin hyvään tulevaisuuteen ja omiin kykyihinsä kuin ne nuoret, jotka eivät ole kiinnostuneita yrittäjyydestä. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024; Haikkola & Myllyniemi 2020.) Ysimittarin mukaan koulu tarjoaa kohtuullisesti tietoa yrittäjyydestä, mutta vain 25 % nuorista keskustelelee yrittäjyydestä kotona ja 15 % ystäviensä kanssa (Raappana & Kuru 2022).

2.3. 4H-järjestön yrittäjyyskasvatus ja 4H-yrittäjyys

Suomen 4H-järjestö on valtakunnallinen nuorisojärjestö, joka koostuu Suomen 4H-liitosta ja lähes 200 paikallisesta 4H-yhdistyksestä ympäri Suomea. 4H-lyhenne tulee järjestön neljästä toimintaa ohjaavasta arvosta, jotka ovat harkinta (*head*), harjaannus (*hands*), hyvyys (*heart*) ja hyvinvointi (*health*). 4H järjestää 6–28-vuotiaille lapsille ja nuorille toimintaa, joka järjestön kasvatuslupauksen mukaisesti tukee lasten ja nuorten kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja yritteliäiksi toimijoiksi sekä kannustaa lapsia ja nuoria kestävään elämäntapaan, työhön ja yrittäjyyteen. 4H-yhdistykset järjestävät erilaisia kerhoja, leirejä ja tapahtumia, sekä tarjoavat nuorille mahdollisuuksia työllistyä ja kokeilla yrittäjyyttä. (4H-järjestön strategia 2023–2025; Suomen 4H-liitto 2025.) Vuonna 2024 4H:n toimintaan osallistui valtakunnallisesti 182 000 lasta ja nuorta (Suomen 4H-liitto 2025).

4H:n toimintamenetelmänä on tekemällä oppiminen, joka perustuu amerikkalaisen kasvatusfilosofi John Deweyn tekemällä oppimisen teoriaan (*learning by doing*) sekä David A. Kolbin kokemukselliseen oppimiseen (*experimental learning*). Deweyn teorian mukaan keskeisintä oppimisessa on oma kokemus ja yhteisöllisyys. Oppiminen tapahtuu parhaiten ratkomalla itselleen tärkeitä ongelmia. 4H:ssa pyritään siihen, että lapsi ja nuori pääsevät oppimaan ja toimimaan aidoissa ympäristöissä. Esimerkiksi kädentaitoja opetellaan käsityökerhossa ja yrittäjyyttä oman yrityksen kautta. (4H-järjestön yrittäjyyskasvatus.)

4H:ssa yrittäjyyskasvatusta toteutetaan heidän oman Kolme askelta työelämään -mallinsa mukaisesti. Mallin ensimmäisen askeleen muodostavat harrastekerhot, joissa opetellaan monipuolisesti arjen taitoja ja yritteliäisyyttä. Toisen askeleen muodostaa 4H-akatemia, jossa nuori oppii työelämätaitoja ja yrittäjämäisiä valmiuksia koulutuksissa, ohjaus- ja työtehtävissä sekä projekteissa ja vapaaehtoistyössä. Kolmas askel muodostuu 4H-työpaikasta ja 4H-yrityksestä. 4H:n kautta jo 13-vuotias voi saada ensimmäisen työkokemuksensa ja päästä kokeilemaan yrittäjyyttä ohjatusti. (4H-järjestön yrittäjyyskasvatus.) Pro gradu -tutkielmassani keskityn nimenomaan nuoriin, joilla on ollut oma 4H-yritys.

4H-yrittäjyys on 13–28-vuotiaille nuorille suunnattu pienimuotoisen yrittäjyyden malli, jossa nuori voi kokeilla yrittäjyyttä ohjatusti ja turvallisesti. 4H-yrittäjyys on harrastuksenomaista ja yrittäjyyttä voi kokeilla esimerkiksi koulun ohella tai kesätyönä. Tavoitteena voi olla itsensä työllistäminen, rahan ansaitseminen tai taitojen ja osaamisen kerryttäminen. 4H-yrittäjä saa tienata vuoden aikana 50–8 000 €. Yläraja on sen vuoksi, että toiminnan on tarkoitus olla nimenomaan pienimuotoista. Jos tuloraja ylittyy tai nuori täyttää 29 vuotta, tulee hänen siirtyä eteenpäin ja perustaa esimerkiksi osakeyhtiö tai toiminimi. (Perusta oma 4H-yritys.)

4H-yrittäjyys alkaa 4H-yrityskoulutuksen käymisellä. Jokainen 4H-yrittäjä täyttää liiketoimintasuunnitelman, hankkii yritysohjaajan sekä hakee tarvittaessa y-tunnuksen ja vastuuvakuutuksen. 4H-yrittäjä on vastuussa omasta toiminnastaan, mutta tukena on paikallinen 4H-yhdistys, jonka jäsen jokainen 4H-yrittäjä on. 4H-yhdistys tarjoaa neuvontaa sekä järjestää erilaisia koulutuksia ja tapahtumia. 4H-yhdistys myös seuraa nuorten toimintaa vuosittain täytettävän seurantaraportoinnin avulla. (Perusta oma 4H-yritys.)

4H-yrittäjien suosituimmat toimialat ovat piha ja puutarha, kädentaidot, kokkaus ja leivonta, myynti ja asiakaspalvelu sekä siivous ja kodinhoito. Liikeidea voi käytännössä olla mikä vain, kunhan se on hyvän maun ja 4H:n arvojen mukainen. 4H-yrittäjänä voi toimia yksin tai yritysryhmässä. 4H-yrittäjien määrä on valtakunnallisesti jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2024 Suomessa toimi yli 2 700 4H-yrittäjää, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 4,45

miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuoteen oli paljon, sillä vuonna 2023 Suomessa toimi 2 300 4H-yrittäjää, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 3,76 miljoonaa euroa. 4H-yrittäjissä huomattavaa on se, että suurin osa yrittäjistä on alle 18-vuotiaita ja 53 % on tyttöjä. (Suomen 4H-liitto 2025.) Kasvu on voimakasta myös pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistys (2025) kertoo, että vuonna 2024 pääkaupunkiseudulla toimi 282 4H-yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli yli 500 000 €. Vuoden aikana perustettiin 144 uutta 4H-yritystä.

Tutkimukseni kohteena on Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksen entiset ja nykyiset 4H-yrittäjät. Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistys koostuu Helsingin, Espoon ja Vantaan 4H-yhdistyksistä, mutta yleisesti ja tässäkin tutkielmassa puhun Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksestä. Kohdejoukko on rajattu yhden alueen yhdistykseen siksi, että nuorilla on ollut mahdollisuus samoihin palveluihin ja neuvontaan. Tarjolla olevissa palveluissa on alueittain paljon eroa. Pääkaupunkiseudulla nuorille on tarjolla läsnä, etänä ja itsenäisesti verkossa toteutettavat 4H-yrityskoulutukset. Osaan koulutuksista kuuluu kaupungin tarjoama yritysseteli alkuhankintojen kattamiseksi. Lisäksi yhdistys tarjoaa erilaisia yrittäjyyttä ja yhteisöllisyyttä tukevia tapahtumia, kuten teemakoulutuksia, myyntitapahtumia, yritysvierailuita ja aktiviteetteja. Yrittäjät saavat lisäksi tukea ja neuvontaa omalta yritysohjaajalta, yhdistyksen työntekijöiltä sekä 4H-yrityslähettiläiltä ja toisiltaan. (4H-yritys.)

3. ITSEMÄÄRÄÄMISTEORIA

3.1. Itsemääräämisteoria yleisesti

Tässä tutkielmassa tutkin, miten itsemääräämisteorian (*self-determination theory, SDT*) psykologiset perustarpeet (*basic psychological needs*) ilmentävät nuorten 4H-yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Itsemääräämisteoria on empiirisesti perusteltu teoria, joka selittää yksilön käyttäytymistä, hyvinvointia ja persoonallisuuden kehitystä. Teoria on organisminen eli ihminen nähdään siinä itsenäisenä ja aktiivisena toimijana, joka on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Ryan & Deci 2017, 3.) Itsemääräämisteoria on nykyään yksi suosituimmista ja tutkituimmista motivaatioteorioista psykologian alalla (Ryan ym. 2022, 813; Määttä ym. 2023, 306).

Itsemääräämisteorian nimelle ja käsitteille on moninaisia suomennoksia, mikä on aiheuttanut väärinkäsityksiä (Määttä ym. 2023, 305). Teoriaa kutsutaan kirjallisuudessa myös esimerkiksi itseohjautuvuuden teoriaksi, kuten Frank Martela ja Karoliina Jarenko (2014, 12) ovat tehneet. Selvyyden vuoksi olen päättänyt käyttää pro gradu -tutkielmassani Määttän ja kumppaneiden suosittamia suomennoksia teorialle, säätelytyyleille, kuudelle miniteorialle sekä psykologisille perustarpeille. Perustelen päätökseni sillä, että kymmenen itsemääräämisteorian suomenkielistä asiantuntijaa on päätenyt kyseisiin termeihin heidän yhteisissä konsensuskeskusteluissaan. (Määttä ym. 2023, 306–308.)

Itsemääräämisteorian ovat kehittäneet yhdysvaltalaiset Edward L. Deci ja Richard M. Ryan. Teoria on saanut alkunsa 1970-luvulla tutkimuksista, jotka käsittelivät sisäisen motivaation edistämistä ja heikentämistä. Deci osoitti, että tehtävän suorittamisesta saadut palkkiot itse asiassa heikensivätkin henkilön sisäistä motivaatiota. Deci arveli tämän johtuvan siitä, että palkkiot veivät huomion pois luonnollisesta innostuksesta ja toiminnasta itsestään. Saadut tulokset olivat merkittäviä, sillä ne haastoivat vallalla olevaa behavioristista näkemystä, jossa ihminen on pääosin ulkoapäin ohjattava ja motivoitua objekti. Tätä näkökulman muutosta, jossa ihminen nähdäänkin aktiivisena ja kyvykkäänä omaa toimintaansa säätelevänä toimijana, kutsutaan empiirisen motivaatiotutkimuksen kopernikaaniseksi käännteeksi. Deci ja Ryan ovat laajentaneet tulokset yleiseksi teoriaksi motivaatiosta, hyvinvoinnista ja persoonallisesta kehityksestä. (Ryan ym. 2022, 813; Määttä ym. 2023,

306; Ryan ym. 2021, 97–98.) Suomenkieliseen kirjallisuuteen itsemääräämisteoria on rantautunut 1990-luvulla (Määttä ym. 2023, 306).

Itsemääräämisteoria pohjautuu humanistiseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan yksilö pyrkii luontaisesti sisäiseen kasvuun, oppimiseen ja asioiden hallintaan. Teorian mukaan ihmisen toimintaa ohjaavat omat motiivit ja tarpeet, eikä yksilöä näin ollen tarvitse pakottaa tai houkutella mielekkääseen toimintaan. Yksilö asettaa itselleen tavoitteita, pyrkii ratkaisemaan haasteita ja liittää uudet kokemukset osaksi minäkuvaansa. Yksilö on lisäksi luonnostaan aktiivinen ja sosiaalinen, ja hän hakeutuu ja sopeutuu luontevasti sosiaalisiin ryhmiin ja rakenteisiin. (Ryan & Deci 2017, 1; Ryan & Deci 2000, 68; Deci & Ryan 2009, 229–230; Vasalampi 2017, 54.) Aktiivinen yksilön ja sosiaalisen ympäristön välinen vuorovaikutus on motivaation syntymisen ja itsemääräämisteoriaan pohjautuvan tutkimuksen ytimessä (Deci & Ryan 2012, 87).

Itsemääräämisteoria sisältää yleisen teoreettisen viitekehýksensä lisäksi kuusi miniteoriaa, jotka täydentävät toisiaan ja selittävät yksilön motivaatiota ja toimintaa eri tekijöitä painottaen (Ryan ym. 2021, 99). Nämä miniteoriat ovat 1. kognitiivisen arvioinnin teoria (*cognitive evaluation theory, CET*), 2. organismisen integraation teoria (*organismic integration theory, OIT*), 3. kausaalisuusorientaatioteoria (*causality orientations theory, COT*), 4. psykologisten perustarpeiden teoria (*basic psychological need theory, BPNT*), 5. tavoitesisältöteoria (*goal content theory, GCT*) ja 6. suhdemotivaatioteoria (*relationships motivation theory, RMT*) (Ryan ym. 2022, 815).

Kognitiivisen arvioinnin teoria käsittelee sosiaalisen ympäristön tapahtumien merkitystä yksilön sisäiselle motivaatiolle. Organismisen integraation teoria puolestaan kuvaa ulkoisen motivaation sisäistämistä sekä motivaation eri muotoja ja säätelytyylejä. Kausaalisuusorientaatioteoria keskittyy motivaation suuntautumisen yksilöllisiin eroihin ja näiden erojen vaikutuksiin. Psykologisten perustarpeiden teoria tarkastelee laajasti kolmen psykologisen perustarpeen (autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus) vaikutuksia yksilön hyvinvoinnille. Tavoitesisältöteoria laajentaa psykologisten perustarpeiden teoriaa kuvaamalla sisäisten ja ulkoisten tavoitteiden vaikutuksia hyvinvointiin. Viimeinen ja

samalla uusin miniteoria on suhdemotivaatioteoria, joka keskittyy läheisten ihmissuhteiden ja kiintymysten motivaatioperustaan ja tarkastelee erityisesti autonomian vastavuoroisuutta sekä autonomian ja yhteenkuuluvuuden yhteyttä. (Ryan ym. 2022, 815; Ryan & Deci 2017, 19–21.)

Itsemääräämisteoriaa on käytetty laajasti tutkittaessa esimerkiksi lasten kasvatusta, koulutusta, työelämää, urheiluvalmennusta ja terveyskäyttäytymisen edistämistä (Määttä ym. 2023, 305). Itsemääräämisteoria on yksilöpsykologinen teoria, mutta sen vahva sosiaalisen ympäristön painotus mahdollistaa teorian soveltamisen eri konteksteissa (Määttä ym. 2023, 314).

3.2. Motivaation säätely ja sisäinen motivaatio

Motivaatio on biologisen, kognitiivisen ja sosiaalisen säätelyn ytimessä, joten se on keskeinen tutkimuksen kohde psykologian alalla. Motivaatio kattaa aikomuksen ja tekemisen energian, suunnan, sinnikkyyden ja ekvifinaliteetin ulottuvuudet. Yksilön elämän kannalta motivaation merkitys korostuu erityisesti sen seurausten vuoksi: motivaatio saa aikaan tuloksia. Ihmisten motivoitumiselle on useita syitä, jotka johtavat eri kokemuksiin ja lopputulemiin. Toiset motivoituvat toimimaan tekemisen itsensä vuoksi, kun taas toiset ryhtyvät toimeen ulkoisesti pakotettuina tai lahjottuina. Puhutaan ulkoisesta motivaatiosta (*extrinsic motivation*) ja sisäisestä motivaatiosta (*intrinsic motivation*). (Ryan & Deci 2000, 69.)

Keskeistä ulkoiselle motivaatiolle on se, että haluttu lopputulos on erillinen itse toiminnasta (Deci & Ryan 2012, 88), eli toiminnan avulla halutaan saavuttaa jotain muuta. Sisäinen motivaatio liittyy sen sijaan toimintaan, jota yksilö tekee toiminnan itsensä, oman mielenkiinnon tai nautinnon vuoksi (Ryan & Deci 2000, 71; Vasalampi 2017, 55). Leikki ja luonnollisesta kiinnostuksesta ja uteliaisuudesta kumpuavat toiminnot ovat esimerkkejä sisäisen motivaation toiminnasta (Ryan & Deci 2020, 2). Sisäinen motivaatio on yhteydessä elinikäiseen oppimiseen (Ryan & Deci 2017, 9) ja parempiin oppimistuloksiin, sillä sisäisesti motivoitunut opiskelija oppii syvällisemmin ja käsitteellisemmin (Deci & Ryan 2012, 88). Sama ilmiö nähdään esimerkiksi töissä tai urheilussa saavutetuissa tavoitteissa.

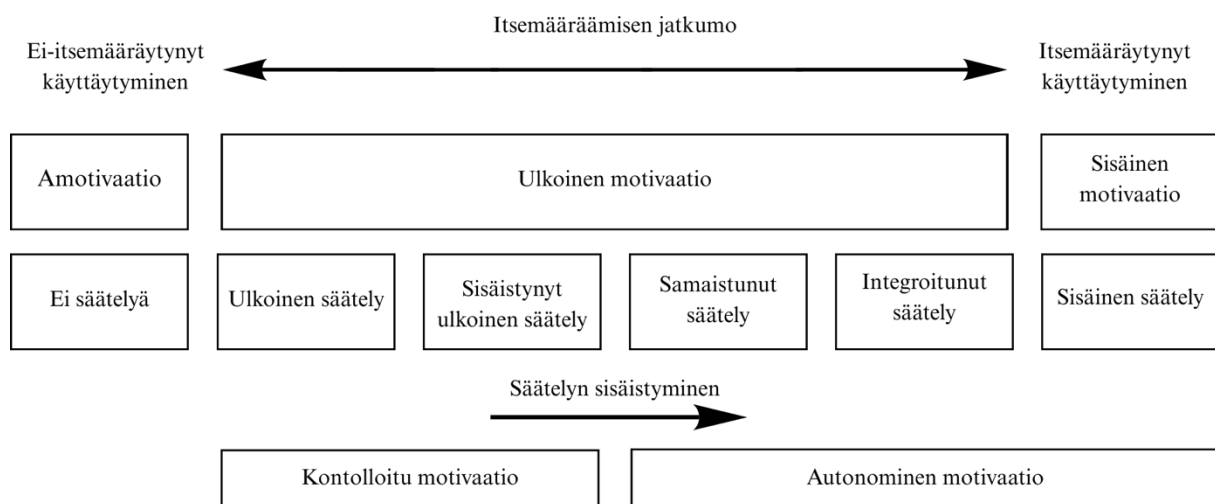
Sisäisesti motivoituneet yksilöt tekevät työnsä hyvin ja kokevat suurta kykenevyyden ja autonomian tyydytystä toiminnassaan. (Deci & Ryan 2012, 88.)

Motivaatioteoriat tarkastelevat näitä ihmisen toiminnan käynnistäviä voimia. Itsemääräämisteoria eroaa muista motivaatioteorioista erityisesti siinä, että yhtenäisen ilmiön sijaan se hahmottaa motivaation jatkumona, jolle eri motivaatiotyypit asettuvat taustalla vaikuttavien lähteiden mukaisesti. (Ryan & Deci 2017, 13–14.) Itsemääräämisteorian mukaan juuri motivaation autonomian ja kontrollin aste on merkittävässä roolissa, kun tarkastellaan yksilöiden sitoutumista, suoriutumista ja hyvinvointia. Motivaation määrällä tai intensiteetillä ei ole niin suurta merkitystä. (Deci & Ryan 2012, 86.)

Usein motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon, mutta itsemääräämisteoriassa ymmärretään, että yksilön motivaatio voi syntyä päällekkäisistä ja moninkertaisista motiiveista, eikä sisäistä ja ulkoista motivaatiota voida erottaa toisistaan tai asettaa täysin vastakkain. Decin ja Ryanin mukaan ulkoisesta motivaatiosta voidaan erottaa neljä motivaation säätelytyyliä, jotka eroavat toisistaan motivaation sisäistymisen ja autonomian asteen mukaan. Nämä neljä säätelytyyliä ovat: 1. ulkoinen säätely (*external regulation*), 2. sisäistynyt ulkoinen säätely (*introjection*), 3. samaistunut säätely (*identification*) ja 4. integroitunut säätely (*integration*). Jatkumossa tunnistetaan myös amotivaatio (*amotivation*), joka tarkoittaa tilannetta, jossa yksilöllä ei ole aikomusta tai motivaatiota suorittaa toimintaa. Motivaation ajattelu jatkumona pohjaa yhteen kuudesta miniteoriasta, organismiseen integraation teoriaan. (Ryan & Deci 2000, 72.)

Säätelytyylit eroavat sen mukaan, tulkitseeko yksilö toimintansa syyn lähtevän itsestään vai ulkopuoleltaan. Ulkoisen motivaation kontrolloiduin muoto on ulkoinen säätely, jossa toimintaa tehdään vain ulkoisten palkkioiden tai rangaistuksen uhan vuoksi. Toinen kontrolloidun motivaation muoto on sisäistynyt ulkoinen säätely, jossa toimintaa ohjaavat sisäistynyt sosiaalinen paine sekä syyllisyyden tai häpeän välttäminen. Samaistuneessa säätelyssä koettu syy-yhteyden lähde on jokseenkin sisäinen, eli yksilö samaistuu tietoisesti tekemisensä tavoitteeseen tai arvoon. Ulkoisen motivaation autonomisin muoto on

integroitunut säätely, jossa tekemisen koetaan olevan linjassa omien arvojen kanssa. Syy-yhteys on sisäinen ja yksilö kokee toimivansa omien arvojensa mukaan. Kyse ei ole kuitenkaan täysin sisäisestä motivaatiosta, sillä toimintaa tehdään ulkoisten saavutusten ja palkkioiden vuoksi. Autonomista motivaatiota ja ulkoisen motivaation sisäistymistä tukee sosiaalinen ympäristö, joka tukee yksilön perustarpeita. Tällainen ympäristö tarjoaa valinnan mahdollisuuksia, huomioi tunteita ja antaa positiivista palautetta (Deci & Ryan 2009, 234; Deci & Ryan 2012, 94). Sisäinen motivaatio sen sijaan on autonominen ja täysin itsemääräytynyt motivaation tyyppi. Siinä toimintaa tehdään sen itsensä vuoksi: toiminta tuottaa nautintoa tai on kiinnostavaa. (Ryan & Deci 2000, 72–73; Määttä ym. 2023, 307, 309–310). Kuviossa 1 kuvataan itsemääräämisteorian jatkumo, jossa motivaatio on kuvattu säätelytyylin, koetun syy-yhteyden ja kontrollin asteen mukaan.

Kuvio 1 Itsemääräämisteorian motivaation säätelytyylit organismisen integraation teoriassa. Mukaillen Ryan & Deci 2020, 2; Määttä ym. 2023, 309.

On keskeistä ymmärtää, että autonomisen motivaation tyylit ovat hyvinvoinnin kannalta myönteisiä, kun taas kontrolloidut tyylit heikentävät hyvinvointia (Määttä ym. 2023, 313). Toiminta voi samaan aikaan olla autonomisesti ja kontrolloidusti motivoitunutta, mutta hyvinvoinnin kannalta on olennaista, että autonominen motivaatio on hallitsevaa (Deci & Ryan 2009, 239–240). Autonominen motivaatio ja hyvinvointi luovat kumulatiivisen kehän,

jossa autonominen motivaatio ja tavoitteiden saavuttaminen lisäävät hyvinvointia, mikä puolestaan lisää motivaatiota uusien tavoitteiden saavuttamiseen (Vasalampi 2017, 58). Tutkimukset osoittavat, että sisäinen motivaatio parantaa suorituksia silloin, kun kyseessä ovat monimutkaiset tehtävät, jotka edellyttävät ongelmanratkaisua, syventymistä ja uuden oppimista. Ulkoiset motivaation tasot voivat parantaa suoriutumista rutiininomaisissa tehtävissä. (Ryan & Deci 2017, 547.)

3.3. Itsemääräämisteorian kolme psykologista perustarvetta

Ryan ja Deci esittävät, että itsemääräämisteorian ytimen muodostavat ihmisen kolme psykologista perustarvetta. Nämä perustarpeet ovat autonomian tarve (*need for autonomy*), kykenevyyden tarve (*need for competence*) ja yhteenkuuluvuuden tarve (*need for relatedness*). Perustarpeiden täytyminen lisää yksilön hyvinvointia ja mahdollistaa inhimillisen kasvun ja kehityksen. Täyttymättä jääminen sen sijaan lisää psykologista pahoinvointia ja ulkoisen kontrollin kokemusta sekä heikentää sisäistä motivaatiota. (Ryan & Deci 2017, 10; Deci & Ryan 2012, 87; Määttä ym. 2023, 310.) Joissakin tilanteissa jokin perustarve voi näyttäytyä muita tärkeämpänä, mutta lähtökohtaisesti ne muodostavat kokonaisuuden, jossa yhden perustarpeen täytyminen tukee myös muiden täyttymistä (Määttä ym. 2023, 310).

Itsemääräämisteorian ensimmäinen psykologinen perustarve on autonomia, eli yksilön tarve säädellä itse omia kokemuksiaan ja toimintaansa ja olla aloitteellinen. Toiminta on siis omaehtoista ja yksilön vapaasta tahdosta lähtevää. Tästä huolimatta yksilö ei ole kuitenkaan täysin itsenäinen tai riippumaton muista. Autonominen tarve täyttyy, kun yksilö kokee toimivansa omien arvojensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisesti sekä pitää toimintaansa ja tunteitansa itselleen merkityksellisinä. Täyttymistä estää tunne ulkoisesta kontrollista, eli esimerkiksi palkkiot ja rangaistukset. (Ryan & Deci 2020, 1; Ryan & Deci 2017, 10–11.)

Kykenevyys liittyy läheisesti hallinnan ja osaamisen tunteeseen. Yksilö tarvitsee kokemuksia siitä, että hän voi onnistua ja kehittyä itselleen tärkeillä elämänalueilla. Kykenevyyden tarve täyttyy parhaiten ympäristöissä, jotka tarjoavat sopivasti haastetta, myönteistä palautetta ja kasvunpaikkoja. Kykenevyyden tarpeen täyttymistä estävät

puolestaan liian haastavat tehtävät, jatkuva negatiivinen palaute sekä sellaiset ihmissuhteet, jotka vähentävät onnistumisen kokemuksia esimerkiksi jatkuvalla arvostelulla. (Ryan & Deci 2017, 11; Ryan & Deci 2020, 1.)

Kykenevyys on käännetty suomenkielisessä kirjallisuudessa myös kyvykkyudeksi tai pätevyudeksi, mutta käytän itse Määttä ja kumppaneiden termiä kykenevyys, sillä termi korostaa yksilön henkilökohtaista kokemusta siitä, että hänellä on tarvittavat taidot, tiedot ja voimavarat toimia. Kyvykkyys liitetään helposti synnynnäiseen ja muuttumattomaan ominaisuuteen, joka henkilöllä joko on tai ei ole, joka ei liity psykologisiin perustarpeisiin. (Määttä ym. 2023, 308, 313.)

Kolmantena perustarpeena on yhteenkuuluvuus, joka tarkoittaa sosiaalisen yhteyden kokemusta. Yhteenkuuluvuuden kokemus liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa yksilö tuntee, että hänestä välitetään ja häntä arvostetaan. Yhteenkuuluvuus sisältää lisäksi merkityksellisyyden sekä yhteisöön ja laajempiin sosiaalisiin rakenteisiin kuulumisen kokemuksia. Yhteenkuuluvuus on vastavuoroista, eli saatujen yhteenkuuluvuuden kokemusten lisäksi on tärkeää kokea itsensä myös antavana osapuolena. (Ryan & Deci 2017, 11; Ryan & Deci 2020, 1.)

Kuudesta miniteoriasta nimenomaan psykologisten perustarpeiden teoria laajensi käsitystä hyvinvoinnista (Ryan & Deci 2017, 11). Psykologisten perustarpeiden täytyminen onkin ihmisen hyvinvoinnin ja kasvun edellytys (Ryan & Deci 2000, 74), ja erityisesti autonomian ja kykenevyyden merkitys ihmisen sisäiselle motivaatiolle on korostunut (Di Domenico & Ryan 2017, 2). On tärkeää tutkia erilaisia ympäristöjä, jotka voivat olla joko tarpeiden täyttymistä tukevia (*need supporting*), niitä estäviä (*need thwarting*) tai neutraaleja (*need indifference*) (Cheon, ym. 2019). Psykologisten perustarpeiden osalta voidaan puhua tarpeiden täyttymisestä (*need fulfillment*) tai tyydyttymisestä (*need satisfaction*). Psykologisten perustarpeiden turhautuminen (*need frustration*) tarkoittaa täyttymisen estymistä. (Määttä ym. 2023, 310.)

Vaikka itsemääräämisteoria selittää yksilön käytöstä ja hyvinvointia, ei kyseessä ole pelkästään yksilopsykologinen teoria. Itsemääräämisteoriassa korostuu sosiaalisen ympäristön merkitys psykologisille perustarpeille sekä yksilön riippuvuus sosiaalisesta ympäristöstään. (Määttä ym. 2023, 314.) Välittömät ihmissuhteet ja laajemmat sosiaaliset ympäristöt tukevat tai heikentävät autonomian ja kontrollin tunnetta sekä sisäistä motivaatiota, ja mahdollistavat tai estävät psykologisten perustarpeiden tyydytystä. (Deci & Ryan 2012, 86–87; Vasalampi 2017, 59.)

Psykologiset perustarpeet ovat universaaleja, mikä on pystytty näyttämään toteen useissa eri maissa ja kulttuureissa tehdyissä tutkimuksissa. Kulttuurista riippumatta ihmiset ovat voineet paremmin silloin, kun sosiaalinen ympäristö on tukenut yksilöiden psykologisten perustarpeiden täyttymistä. (Vansteenkiste ym. 2020, 17–19; Deci & Ryan 2012, 101.) Yksilöt voivat paremmin silloin, kun he saavuttavat sisäisiä tavoitteita, kuten henkilökohtaista kasvua ja yhteisöllisyyttä. Ulkoisia tavoitteita, kuten mainetta ja vaurautta saavuttaneiden yksilöiden hyvinvointi ei yllä samalle tasolle. Hyvinvointierot johtuvat psykologisten perustarpeiden täyttymisestä tai täyttymättömyydestä. (Deci & Ryan 2012, 101–102; Niemiec ym. 2009.)

Itsemääräämisteorian psykologisiin perustarpeisiin ja sisäiseen motivaatioon liittyvää tutkimusta on tehty laajasti erityisesti työelämäkontekstissa. Koska psykologisia perustarpeita tukevat työympäristöt edistävät työntekijöiden hyvinvointia ja suoriutumista, on organisaatiokäytänteitä, johtamista ja työoloja alettu tutkia aiempaa enemmän (Deci ym. 2017). Työn autonomia ja merkityksellisyys, saatu palaute sekä yhteisön tuki ovat keskeisiä tekijöitä, jotka vahvistavat psykologisten perustarpeiden täyttymistä (Van den Broeck ym. 2016), mikä puolestaan on yhteydessä parempaan työhyvinvointiin (Piiro ym. 2022), vähäisempään työuupumukseen (Van der Broeck ym. 2008), suurempaan työnimuun (Trépanier ym. 2013) sekä esihenkilöiden arvioimaan parempaan tuloksellisuuteen (Rosen ym. 2014).

Autonomian tarve näyttäytyy kolmesta perustarpeesta merkittävimpänä (Van den Broeck 2016), ja sitä tukee työntekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä ja tehdä itsenäisiä päätöksiä (Piiro ym. 2022; Manganelli ym. 2018). Autonomian tarpeen täyttyminen on

yhdistetty jopa yrityksen liikevaihdon kasvuun (Preenen ym. 2016). Tutkimukset osoittavat myös, että työn halutaan olevan merkityksellistä (Alasoini 2012; Järvensivu & Piirainen 2012; Piirto ym. 2022). Omien arvojen mukaisen työn on todettu olevan myös yhteydessä parempaan työhyvinvointiin (Rigby & Ryan 2018; Piirto ym. 2022).

Vastaavanlaisia havaintoja on tehty myös koulukontekstissa. Malesialaisten korkeakouluopiskelijoiden yrittäjäyysaikomuksia tutkittaessa havaittiin, että opiskelijat, joiden psykologiset perustarpeet täyttyivät ja joilla oli vahva sisäinen motivaatio, olivat sitkeämpiä, aloitteellisempia ja paremmin valmistautuneita sietämään yrittäjyyden alkuvaiheen epävarmuutta kuin he, joilla perustarpeet jäivät täyttymättä. Sisäisesti motivoituneet nuoret perustivat todennäköisemmin yrityksen ja heidän yrittäjyytensä kesti myös pidemmän aikaa. (Al-Jubari ym. 2019.)

Jatkuva tai vakava psykologisten perustarpeiden täyttymisen estyminen voi johtaa negatiivisiin seurauksiin, kuten puolustusmekanismeihin, aggressiivisuuteen, korvaaviin tarpeisiin ja etäiseen asenteseen omaa elämää kohtaan. Ihminen ei ole silloin enää aktiivinen ja kasvuhakuinen. (Deci & Ryan 2012, 102; Bartholomew ym. 2011.) Puhutaan ihmisen käyttäytymisen pimeistä puolista (*dark sides of human behaviour*), jotka voidaan yleensä jäljittää nimenomaan vakavaan perustarpeiden estymiseen, ja sitä seuraaviin korvaaviin tarpeisiin ja kompensoiviin käyttäytymismalleihin (Ryan & Deci 2009, 320; Deci & Ryan 2012, 102). Yksilö ei esimerkiksi koe aggressiivisuutta itsessään luontaisena tai kiinnostavana, mutta saattaa taipua siihen, jos hänen psykologiset perustarpeensa ovat jatkuvasti uhattuina. (Deci & Ryan 2012, 102; Przybylski ym. 2009.)

Vuosien saatossa on esitetty, että perustarpeita olisi enemmän kuin kolme edellä läpi käytyä. Mikään muista esitetyistä tarpeista ei ole kuitenkaan täyttänyt teorian psykologisille perustarpeille asettamia kriteerejä. Neljänneksi perustarpeeksi on esitetty esimerkiksi hyvän tekemistä. On tutkimusta siitä, että omalla hyvän tekemisellä on myönteinen vaikutus hyvinvointiin ja merkityksellisyyteen. Toistaiseksi ei ole kuitenkaan pystytty näyttämään toteen, että hyvän tekemisen tarpeen täyttymättä jättäminen lisäisi pahoinvointia. (Martela & Ryan 2016; Määttä ym. 2023, 313.) Jää nähtäväksi, saadaanko tulevaisuudessa jonkin uuden

perustarpeen osalta niin vahvaa empiiristä näyttöä, että perustarpeiden listaa täydennettäisiin (Määttä ym. 2023, 313).

Minun tutkielmani viitekehys muodostuu itsemääräämisteorian neljännestä miniteoriasta eli psykologisten perustarpeiden teoriasta. Valitsin itsemääräämisteorian ja psykologisten perustarpeiden teorian, sillä koen niiden olevan kiinnostava lähtökohta nuorten yrittäjien motivaation tutkimiselle. Yrittäjyyden itsenäinen luonne, usko omaan kykyihin ja jatkuva taitojen kehittyminen sekä toiminnan aikana muodostuvat yhteisöt sopivat hyvin psykologisiin perustarpeisiin: autonomiaan, kykenevyyteen ja yhteisöllisyyteen. Uskon sisäisen motivaation olevan kiinnostavampi ja ilmiön kannalta tärkeämpi tutkimuskohde kuin esimerkiksi ulkoiset motivaatiotekijät, ulkoisten ympäristötekijöiden vaikutukset motivaatioon tai motivaation säätelytyylit.

Tarkastelen yksilöiden sisäistä motivaatiota itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden täyttymisen näkökulmasta, eli sitä, miten psykologiset perustarpeet ja niiden täytyminen näkyvät nuorten 4H-yrittäjien sisäisessä motivaatiossa jatkaa yrittäjinä. Vaikka itsemääräämisteoria on teoreettisesti ja empiirisesti perusteltu, sen soveltaminen nuoriin yrittäjiin on vielä suhteellisen rajallista. Aiempi tutkimus keskittyy vahvasti työelämään sekä yrittäjyyden aloittamiseen ja yrittäjyysaikomuksiin. Yrittäjyyden jatkamisesta sen sijaan on vähän tutkimusta. Itsemääräämisteoria painottaa yksilön sisäistä kokemusta, minkä vuoksi rakenteellisia ja kulttuurisia tekijöitä ei juuri huomioida. Tässä tutkielmassa haluan soveltaa teoriaa uuteen kontekstiin sekä tarkastella kriittisesti sitä, miten hyvin teoria selittää nuorten yrittäjien sisäistä motivaatiota, ja mitä se mahdollisesti jättää huomiotta.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1. Laadullinen tutkimus

Tämä tutkimus on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus korostaa erityisesti todellisuuden ja siitä saatavan tiedon subjektiivista luonnetta (Denzin & Lincoln 2000). Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ihminen, hänen elämämpiirinsä ja kokemuksensa, sekä niihin liittyvät merkitykset. Lisäksi tarkastellaan tutkijan vuorovaikutusta havaintojen kanssa. (Puusa & Juuti 2020b, 76; Kylmä & Juvakka 2007, 16.) Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu ei siis ole luonteeltaan puhdasta tiedonhankintaa, vaan vuorovaikutusta tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kanssa (Puusa & Juuti 2020a, 101). Tutkimuksen tavoitteena on tutkimusotteesta riippuen uuden tiedon hankkiminen, ilmiön kuvaaminen tai tulkiseminen, ymmärryksen syventäminen, tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan tekeminen tai kyseenalaistaminen (Puusa & Juuti 2020b, 77).

Tässä tutkimuksessa itsemääräämisteorian kolme perustarvetta luovat teoreettisesti perustellun ja aiemmalla tutkimusnäytöllä vahvistetun viitekehyksen, ja tutkimukseni perustan. En kuitenkaan halua lähestyä perustarpeita valmiiden kvantitatiivisten mittareiden tai testattavien väittämien kautta, vaan ymmärtämällä nuorten omia subjektiivisia kokemuksia ja heidän näille antamia merkityksiä. Haluan ymmärtää esimerkiksi sitä, miten muut ihmiset ovat vaikuttaneet nuoren päätökseen jatkaa yrittäjänä, ja miltä muiden ihmisten vaikutus on tuntunut. Tutkimuksessani pyrin tavoittamaan nuorten yksilöllisiä merkityksiä ja tulkintoja sisäiseen motivaatioon liittyen sekä ymmärtämään, millä tavoin heidän kokemuksensa heijastavat tai haastavat itsemääräämisteorian psykologisia perustarpeita. Laadullinen ja hermeneuttinen lähestymistapa on luonteva valinta tutkimukselleni, sillä se mahdollistaa ilmiön tarkastelun syvällisesti ja yksilöllisesti. Kvantitatiivisissa mittareissa merkitykset ja subjektiiviset kokemukset eivät nouse esille.

Laadullinen tutkimus koostuu monipuolisista aineistonkeruumenetelmistä ja aineistoista, tutkijan aktiivisesta ja osallistuvasta roolista, harkinnanvaraisesta otannasta sekä hypoteesittomuudesta ja narratiivisuudesta. Laadullisessa aineistolähtöisessä tutkimuksessa voidaan lähteä liikkeelle ikään kuin puhtaalta pöydältä ilman ennakoasenteita ja

määritelmiä, jolloin teoria rakennetaan empiirisestä aineistosta käsin. (Eskola & Suoranta 1998, 11–18.) Laadullisen tutkimuksen yksi ominaispiirteistä on induktiivinen päättely. Siinä tapahtumista tehdään yksittäisiä havaintoja, joista muodostetaan laajempia kokonaisuuksia (Kylmä & Juvakka 2007, 22).

Laadullinen tutkimus on usein joustavaa ja hermeneuttista, eli tutkimus antaa tilaa aineistolle (Puusa & Juuti 2020b, 78). Hermeneuttisessa laadullisessa tutkimuksessa pyritään muodostamaan kokonaiskuva tutkimuskohteesta (Puusa & Juuti 2020b, 73). Hermeneuttisessa tutkimuksessa prosessin vaiheet ovat päällekkäisiä ja toisteisia. Tutkija liikkuu vaiheiden välillä joustavasti käyden dialogia aineiston kanssa. On tavallista, että tutkija palaa taaksepäin korjaamaan ennakoajatuksiaan ja esiymmärrystään, tai muokkaamaan tutkimuskysymyksiään. Tätä kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. (Ehrnrooth 1990, 36–37; Niiniluoto 1997, 25.) Tutkimuksessani palaan aineistooni useaan otteeseen ja tarkennan tulkintojani suhteessa itsemääräämisteorian käsitteisiin.

Laadullisessa tutkimuksessa ihminen on keskiössä sekä tutkimuksen kohteena että tutkimuksen tekijänä. Tutkimuksen kohteena ovat esimerkiksi ihmisen ajatukset, tunnot, käsitykset ja tulkinnat, jotka ovat muodostuneet tutkittavan omien kokemusten kautta. Keskeistä on tavoittaa tutkittavien näkökulma, mikä edellyttää mahdollisimman läheistä ja ymmärtävää suhdetta tutkittaviin. (Puusa & Juuti 2020b, 81; Kylmä & Juvakka 2007, 20.) Ihminen ja hänen kokemusmaailmansa nähdään ainutkertaisina. Tutkimuksessa keskitytään merkityksiin, joita pyritään hermeneuttisen tieteenperinteen mukaisesti tulkitsemaan. (Puusa & Juuti 2020b, 74.)

4.2. Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on yksi yleisimmistä analyysimenetelmistä laadullisen tutkimuksen perinteessä, ja sitä voidaan käyttää monenlaisissa tutkimuksissa (Tuomi & Sarajarvi 2018, 103). Kyseessä on tekstianalyysi, jossa aineistona toimivat erilaiset dokumentit, kuten haastattelut tai päiväkirjat. Sisällönanalyysin tavoitteena on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja selkeä kuvaus ilman, että kadotetaan sen sisältämää informaatiota. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto hajotetaan

osiin, käsitteellistetään ja järjestellään loogiseksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä, mikä erottaa sen esimerkiksi diskurssianalyysistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 122.)

Laadullinen sisällönanalyysi jaetaan usein kolmeen eri suuntaukseen: aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin. Suuntausten keskeisin ero liittyy siihen, kuinka suuri merkitys teoriolla on tutkimuksessa. (Eskola 2003, 146.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aiemmat teoriat eivät ohjaa analyysiä, vaan teoreettinen kokonaisuus muodostetaan tutkimusaineistosta. Teorialähtöinen sisällönanalyysi nojaa vahvasti johonkin tiettyyn teoriaan tai malliin, ja tutkittava ilmiö määritellään etukäteen tunnetun teorian kautta. Teoriaohjaava sisällönanalyysi sijoittuu edellä mainittujen analyysimuotojen väliin. Siinä teoria ohjaa analyysin tekoa, mutta esimerkiksi analyysiyksiköt voidaan valita aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108–110.) Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä päättelyn logiikka on yleensä abduktiivista, eli ajattelussa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit teoreettiset mallit (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110). Alun analyysin päättely on induktiivista, mutta siihen tuodaan teoria ohjaamaan lopputulosta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 113).

Tähän tutkimukseen valitsin teoriaohjaavan sisällönanalyysin sen joustavuuden vuoksi. Sen sijaan, että testaisin etukäteen tunnetun teorian toimivuutta, haluan löytää uusia ajatuskulkuja. Itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet asettavat raamin tutkimukselleni, mutta eivät rajoita aineiston analyysia tiukasti ennalta määrättyyn muottiin. Haluan tarkastella nuorten yrittäjien sisäistä motivaatiota itsemääräämisteorian psykologisten periaatteiden kautta, mutta jättää samalla tilaa vapaalle aineistosta nousevalle tulkinnalle. Olen esimerkiksi rakentanut haastattelurungon itsemääräämisteorian pohjalta. Koen, että esimerkiksi aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä motivaatiotekijöiden määrä olisi voinut paisua valtavaksi ja hajanaiseksi. Lisäksi jo teoreettista viitekehystä muodostaessani huomasin, että itsemääräämisteorian psykologisissa perustarpeissa on paljon yhtymäkohtia 4H-yrittäjyyden takana oleviin periaatteisiin. Teoriaohjaava sisällönanalyysi tukee tutkimukseni pyrkimystä yhdistää teoreettinen viitekehys ja aineistosta nousevat merkitykset ja kokemukset tasapainoisella tavalla.

4.3. Tutkimusaineisto ja sen hankinta

4.3.1. Puolistrukturoidut teemahaastattelut

Erilaiset haastattelut ovat yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä. Haastattelu on tavoitteellinen keskustelu, jossa tutkija ohjaa vuorovaikutusta, mutta molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa ja haastattelun kulkuun. (Puusa 2020, 103.) Haastattelun etuna on sen joustavuus. Tutkija voi suunnata tilannetta ja tiedonkeruuta tutkimuksen kannalta olennaiseen suuntaan, sekä kysyä tarkentavia kysymyksiä ja pyytää haastateltavaa tarkentamaan sanomisiaan. Haastattelu mahdollistaa myös huomion kiinnittämisen sanattomaan viestintään, eleisiin ja puheen tapaan. (Puusa 2020, 106–107; Hirsjärvi & Hurme 2009, 34; Tuomi & Sarajärvi 2018, 63.)

Itsemääräämisteoria toimii tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä, ja sen ytimessä ovat yksilön subjektiiviset kokemukset psykologisista perustarpeista. Haastatteluissa ihminen nähdään kokevana ja merkityksiä luovana subjektina (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35), mikä tekee haastatteluista luontevan aineistonkeruumenetelmän tutkimukseeni ja suhteessa teoriaan. Itsemääräämisteorian psykologisia perustarpeita ei ole mahdollista ymmärtää kokonaisvaltaisesti strukturoitujen kyselylomakkeiden avulla, sillä lomakkeet eivät anna tilaa yksilöllisille merkityksille. Puolistrukturoitu teemahaastattelu tarjoaa rakenteen tutkimuskysymyksen käsittelyyn, mutta jättää tilaa haastateltavien omille tulkinnoille ja kokemuksille.

Haastattelut voidaan jakaa useisiin eri lajeihin. Erottavana tekijänä on erityisesti struktuurin aste, eli se, kuinka tarkasti ja kiinteästi kysymykset on muotoiltu sekä kuinka paljon haastattelija ohjaa tilannetta. (Puusa 2020, 111; Hirsjärvi & Hurme 2009, 43.) Lisäksi eroja luo se, onko kyseessä yksilö- vai ryhmähaastattelu sekä se, missä ja miten haastattelu tehdään (Puusa 2020, 111). Valitsin yksilöhaastattelut, sillä haluan kuulla jokaiselta nuorelta hänen oman ainutlaatuisen tarinansa. Vaikka ryhmähaastattelussa voisi syntyä kiinnostavaa keskustelua, haluan minimoida sen, että nuoret haastateltavat ottaisivat paineita tai vaikutteita toistensa tarinoista.

Käytin tutkimuksessani puolistrukturoitua teemahaastattelua, eli yhdistelin puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun ominaispiirteitä. Puolistrukturoidun haastattelun etuna on se, että tutkija saa kaikilta haastateltavilta vastaukset ennalta määriteltyihin tutkimuksen kannalta olennaisiin kysymyksiin, mutta haastateltavien itsensä sanoittamina. Kun vastausvaihtoehtoja ei ole annettu valmiina, on mahdollista, että esiin nousee myös sellaisia asioita, joita tutkija ei ole itse ymmärtänyt kysyä. (Puusa 2020, 111–112.)

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiiri on ennalta määrätty (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 26). Teemahaastattelun keskiössä ovat tutkittavien kokemusmaailmat sekä heidän subjektiiviset käsityksensä ja tulkintansa asioista. Lisäksi korostuvat asioille annetut merkitykset ja se, miten nämä merkitykset syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48). Teemahaastattelulle tyypillisesti olen valinnut haastateltavat harkinnanvaraisesti, eli tiedän mukaan valituilla olevan kokemusta tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä (Puusa 2020, 106; Tuomi & Sarajärvi 2018, 64). Teemahaastattelussa lähtöoletuksena on siis se, että haastateltavat ovat kokeneet tutkittavan asian (Puusa 2020, 112).

Puolistrukturoidulle teemahaastattelulle ominaisesti olen muodostanut haastattelurungon etukäteen (Liite 1). Haastattelurunko on muodostettu Ryanin ja Decin itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden pohjalta, mikä tukee hyvin valintaani käyttää teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Aloitin haastattelun taustoittavilla kysymyksillä, jonka jälkeen käsittelin sisäistä motivaatiota, autonomiaa, kykenevyyttä ja yhteisöllisyyttä. Koska tutkimani aihe on minulle entuudestaan tuttu ja haastattelu rakentuu omien käsitysteni ja esiyymmärrykseni kautta, koen puolistrukturoidun rakenteen tärkeäksi. Se antaa minulle mahdollisuuden muuttaa kysymysten järjestystä, laajuutta ja sanamuotoja tilanteen mukaan. Teemahaastattelulle ominaisesti myös tutkijan roolini voi vaihdella eri haastattelukertoina aktiivisen kuuntelijan ja suorien kysymysten esittäjän välillä. (Puusa 2020, 113; Eskola ym. 2018, 26.). Avoimeksi muodostetut kysymykset antavat haastateltaville puolestaan mahdollisuuden jakaa vapaasti omia kokemuksiaan ja tuoda esiin sellaisiakin asioita, joita en ole ymmärtänyt kysyä. Loppuun jätin vielä tilaa vapaalle sanalle ja mahdollisuudelle täydentää aiemmin sanottua.

Puolistrukturoitu haastattelu sopii hyvin nuorten haastattelemiseen, sillä kysymyksiä voi muokata heidän vastaustensa mukaan (Kallinen & Pirskanen 2022, 50). Osa tutkijoista suosittelee, että haastateltaville kerrotaan haastattelun aihe tai tutkimuskysymykset etukäteen, jotta tutkittavasta aiheesta saadaan mahdollisimman paljon tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86). Etukäteistieto voi kuitenkin rajata tai suunnata haastateltavien vastauksia ennakkoon (Puusa 2020, 107). Päädyin itse siihen, että kerroin haastateltaville tutkimukseni aiheen etukäteen, mutta varsinaiset haastattelukysymykset tulivat esille vasta haastattelun aikana. En halunnut, että nuoret opettelevat vastaukset ulkoa tai miettivät ennakkoon sitä, mitä mahdollisesti haluaisin kuulla. Painotin haastateltaville myös sitä, että haastattelutilanne ei vaadi etukäteisvalmistautumista ja että tavoittelen mahdollisimman rentoa tilannetta. Kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata ja toisaalta kysymyksiin voidaan myös aina palata takaisin.

Haastattelun onnistumiseksi on tärkeää, että haastateltava ja tutkija puhuvat samaa kieltä ja ymmärtävät tutkittavan aiheen (Puusa 2020, 113). Hirsjärvi ja Hurme (2009, 53) muistuttavat, että kielellinen valmius ja kommunikaatiotyylit vaihtelevat eri sosiaaliluokissa, mikä vaatii tutkijalta erityistä huomiota. Esimerkiksi sanojen sivumerkitykset ovat erilaisia eri ihmisillä. Sovellan tätä huomiota siihen, että myös eriklaisilla ihmisillä sanojen merkitykset ja kommunikaatiotavat vaihtelevat. Pyrin käyttämään mahdollisimman yleistajuisia ja selkeitä ilmauksia sekä kysymään yhden kysymyksen kerrallaan.

4.3.2. Aineiston keruu ja haastattelujen toteutus

Tutkimuksessani tarkastelen nuorten 4H-yrittäjien sisäistä motivaatiota itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden näkökulmasta. Tutkimuksen kohderyhmän olen rajannut yli 15-vuotiaisiin pääkaupunkiseudulla asuviin nykyisiin ja entisiin 4H-yrittäjiin, jotka suunnittelevat jatkavansa yrittämistä tai ovat juuri perustaneet esimerkiksi toiminimen tai osakeyhtiön.

Haastateltavat asuvat Helsingissä, Espoossa tai Vantaalla ja ovat toimineet tai toimivat parhaillaan 4H-yrittäjinä Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksessä. Haastateltavat ovat

siirtyneet 4H-yrittäjyydestä eteenpäin viimeisten kahden vuoden aikana tai aikovat siirtyä eteenpäin noin vuoden sisällä haastatteluajankohdasta. Maantieteellisellä ja ajallisella rajauksella pyrin siihen, että kaikilla haastateltavilla on ollut mahdollisuus hyödyntää pitkälti samoja resursseja ja palveluita. Näin tulosten analysoinnissa ei tarvitse ottaa huomioon maantieteellisiä eroavaisuuksia esimerkiksi asuinpaikan koon, asiakaspotentiaalin tai tarjolla olevien yrittäjyyttä tukevien palveluiden suhteen. Esimerkiksi 4H-yhdistysten henkilöstöresursseissa on suuria eroja eri kaupunkien ja kuntien välillä. Myös 4H-yrittäjyys on haastateltavilla tuoreessa muistissa. 15 vuoden ikärajaan päädyin siksi, että kaikilla nuorilla on ainakin peruskoulu käytyä ja näin joustavammat aikataulut yrittäjyydelle. Tutkimusprosessissa ei myöskään tarvita huoltajan lupaa yli 15-vuotiaiden kohdalla.

Haastateltavat olen valinnut harkinnanvaraisesti välittämällä tutkimuskutsun Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksen kautta ja olemalla suoraan yhteydessä kohderyhmään kuuluviin nuoriin. Muutaman kontaktoimani nuoren suunnitelmat olivat muuttuneet, eikä yrittäjyys ollut enää ajankohtaista, mutta muuten jokainen nuori lähti vapaaehtoisesti mukaan. Tutkimuksen kohderyhmä muodostui lopulta seitsemästä nuoresta yrittäjästä.

Haastateltavista viisi on miehiä ja kaksi naisia. Sukupuolijakauma on kiinnostava, sillä 4H-yrittäjistä yleisesti suurin osa on tyttöjä (Suomen 4H-liitto 2025). Haastateltavat ovat iältään 17–20-vuotiaita ja heillä kaikilla on palvelualan yritystoimintaa. Haastateltavista kaksi on tällä hetkellä 4H-yrittäjiä, kolme on perustanut toiminimen ja kaksi osakeyhtiön. Yhdellä toiminimiyrittäjällä on lisäksi suunnitelmissa startup-yrittäjyys. Kaikki heistä toimivat aktiivisina yrittäjinä tällä hetkellä. Kaikilla haastateltavilla on myös kokemusta palkkatöistä.

Mahdollisimman joustavan ja sujuvan tutkimusprosessin takaamiseksi haastattelut toteutettiin etäyhteyksin Microsoft Teams -alustalla. Yksilöhaastattelut toteutettiin parin viikon aikana haastateltavien aikataulujen puitteissa. Nauhoitin kaikki haastattelut Microsoft Teamsin sisäisellä tallennustyökalulla sekä puhelimen nauhurilla, jotta välttyisin teknisiltä haasteilta. Lisäksi tein muistiinpanoja haastattelun aikana ja välittömästi haastattelun jälkeen. Litteroin jokaisen haastattelun Microsoft Wordin omalla litterointityökalulla, minkä jälkeen kävin aineiston manuaalisesti läpi ja korjasin mahdolliset litterointityökalun tekemät

virheet. Tasalaatuisten haastatteluiden takaamiseksi litteroin jokaisen haastattelun viimeistään haastattelua seuraavana päivänä. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 89 sivua.

Pyrin haastattelutilanteissa mahdollisimman rentoon, luotettavaan ja keskustelunomaiseen tunnelmaan. Haastattelun alussa kerroin nuorille haastattelun kulusta ja muistutin siitä, että tulokset anonymisoidaan niin, että haastateltavia ei tunnista tekstistä. Painotin myös sitä, että kysymyksiin ei ole pakko vastata, tarkentavia kysymyksiä saa esittää ja haastattelussa voidaan palata taakse päin missä vaiheessa tahansa. Noudatin etukäteen laatimaani haastattelurunkoa, mutta vaihtelin kysymysten järjestystä ja sanamuotoja tarpeen mukaan. Kysyin tarkentavia kysymyksiä ja kannustin nuoria kertomaan joistain asioista lisää. Kaiken kaikkiaan haastattelutilanteet olivat luontevia ja kiinnostavia. Nuoret kertoivat omasta yritystoiminnastaan innostuneina ja ylpeinä sekä vastasivat kysymyksiini monisanaisesti.

4.4. Analyysin toteutus

Olen edennyttä aineiston analyysissä teoriaohjaavan sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti ja tarkastellut aineistoa itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden näkökulmasta. Analyysissäni yhdistyvät aineistolähtöinen tarkastelu ja etukäteen rajattu teoreettinen viitekehys. Sovellan Milesin & Hubermanin (1994) analyysimallia, jonka vaiheet ovat pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden muodostaminen eli abstrahointi.

Luin haastatteluaineistoja ensin vapaasti, minkä jälkeen aloitin aineiston pelkistämisen. Pelkistämisvaiheessa rajasin tutkimuskysymykseni kannalta epäolennaiset asiat pois ja keskityin tutkimukseni kannalta olennaisiin ilmauksiin. Epäolennaisia asioita olivat esimerkiksi persoonallisuuspiirteisiin tai ulkoiseen motivaatioon liittyvät asiat. Nöyryyteen ja sinnikkyYTEEN liittyvät ilmaukset ovat tärkeitä yrittäjänä jatkamisen kannalta, mutta ne eivät liity psykologisiin perustarpeisiin. Rahaan, menestykseen ja hyvään toimeentuloon liittyvät ilmaukset ovat puolestaan esimerkkejä aineistossa esiintyvistä ulkoisen motivaation tekijöistä. Etsin litteroiduista aineistoista sisäiseen motivaatioon ja psykologisiin perustarpeisiin liittyviä sanoja, lauseita ja virkkeitä, jotka merkitsin eri väreillä. Samankaltaiset ja samaan teemaan liittyvät asiat merkitsin samalla värillä.

Kun olin lukenut aineiston useita kertoja, keräsin pelkistetyt ilmaukset erilliseen tiedostoon ja aloitin ryhmittelyn. Ryhmittelin pelkistettyjä ilmauksia alaluokiksi. Ryhmittelyssä pyrin olemaan mahdollisimman johdonmukainen ratkoessani päällekkäisyyksiä ja pohtiessani osin limittäisiä alaluokkia. Esimerkiksi pelkistetty ilmaus *muiden nuorten innostaminen ja tukeminen yrittäjyyteen on innostavaa*, olisi ollut perustellusti sijoitettavissa Arvojen mukainen toiminta ja merkityksellisyuden kokemukset - ja Kokemus vaikuttamisesta ja muiden auttamisesta -alaluokkiin. Päätin kuitenkin sijoittaa kyseisen ilmauksen muiden auttamiseen liittyvään alaluokkaan, koska se esiintyi haastattelukohdassa, jossa nuoret kuvasivat haluaan auttaa vastavuoroisesti muita, koska olivat itse saaneet apua yrittäjyyden alkuvaiheessa.

Analyysissäni muodostin aineistosta 20 alaluokkaa. Päädyin tarkoituksella laajahkoihin alaluokkiin, jotta tutkielmani ei koostu kymmenistä pienistä alaluokista, ja jotta jokaisen alaluokan alle tulee ilmauksia useammalta haastateltavalta. Esimerkiksi Tulevaisuususkon ja luotto omiin kykyihin -alaluokan olisi voinut jakaa itsevarmuudeksi omasta osaamisesta ja tulevaisuususkoksi oman osaamisen kautta. En kuitenkaan koe, että tämä olisi tuonut tuloksille lisäarvoa, joten tulosten selkeyden vuoksi päätäydin suuremmissa alaluokissa.

Alaluokkien muodostamisen jälkeen poikkesin Milesin ja Hubermanin aineistolähtöisen analyysin vaiheista ja sidoin löytämäni 20 alaluokkaa tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen sijoittamalla alaluokat itsemääräämisteorian kolmen psykologisen perustarpeen alle. Näin ollen yläluokkina toimivat autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus. En siis muodostanut näitä käsitteitä aineiston pohjalta, vaan ne toimivat koko analyysiprosessin ajan analyysini teoreettisena kehikkona. Havainnollistan analyysiprosessin etenemistä alla olevassa taulukossa 1.

Jouduin tekemään valintoja myös alaluokkien sijoittamisessa yläluokkiin, sillä osa alaluokista olisi voinut sopia kahteen eri yläluokkaan. Valintojen tukena tarkastelin pelkistettyjen ilmausten sävyjä ja analysoin aineistosta, mitä haastateltavat olivat kussakin tapauksessa painottaneet. Esimerkiksi Rohkeus tarttua haasteisiin ja sietää riskejä -alaluokka olisi ollut perusteltavissa sekä autonomian että kykenevyyden perustarpeen alle. Päätin

sijoittaa alaluokan autonomian alle, koska tällöin alaluokka korostaa nimenomaan sisäisestä motivaatiosta kumpuavaa haasteisiin tarttumista sekä autonomialle tyypillistä kokemusta valinnanvapaudesta ja toimijuudesta. Kykenevyyden alle sijoitettuna alaluokka olisi painottanut enemmän oppimista ja väylää kehittää omaa osaamistaan. Kontekstin perusteella autonomian yläluokka oli perustellumpi valinta.

Taulukko 1 Esimerkki analyysin etenemisestä.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka
Me ollaan ryhmä niin tosi kiva sitten yhdessä miettii näitä juttuja, ollaan iloisia siitä, että päästään eteenpäin.	Yhdessä ideointi ja onnistumisen ilo koetaan tärkeänä.		
Meitä on kolme niin me motivoidaan toisiamme sitten jos tuntuu siltä.	Yrittäjäryhmä motivoi toisiaan.		
-- se auttaa kyllä aina jaksamaan tekemään, ettei oo yksin tässä.	Yhdessä tekeminen auttaa jaksamaan.	Ystävyys ja yhdessä tekeminen	Yhteenkuuluvuus
Me kokeiltiin yhdessä [yrittämistä] vuosi. Meni ihan hyvin ja oli tosi hauskaa, niin päätettiin sitten jatkaa.	Yhdessä yrittäminen on ollut hauskaa ja saanut jatkamaan yrittäjänä.		
Me tehdään tätä tosiaan nelistään eli mä plus kolme kaveria niin se on mun mielestä kans ihan merkittävä etu, että pystyy tehdä töitä kavereiden kanssa.	Yrittäminen kavereiden kanssa koetaan merkityksellisenä.		

Sisällönanalyysiä on kritisoitu esimerkiksi siitä, että se tuottaa usein järjestettyjä johtopäätöksiä ja keskeneräisiä tuloksia, mutta syvälinen tulkinta jää puuttumaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Tiedostin tämän haasteen, joten olen pyrkinyt kiinnittämään huomiota siihen, että tutkimukseni ei pääty tulosten mekaaniseen esittelyyn, vaan teen tuloksista myös tulkintoja, eli selkiytän ja pohdin aineiston analyysissä esiin nousevia merkityksiä. (Puusa 2019, 123–124.) Käytin Koskisen ym. (2005, 232) suosituksesta runsaasti aikaa aineiston sisäistämiseen, jotta ymmärtäisin kokonaiskuvan, enkä tarttuisi helppoihin ja pintapuolisiin asioihin. Ilman yhteyttä oppiaineen aiempaan tutkimukseen ja keskusteluun tutkimuksen arvo jää sattumanvaraiseksi. Juuri tulkinta erottaa tutkimuksen arkijärkeilystä, ja selkeä tulkinta on myös helpommin viestittävässä laajemmalle yleisölle. (Koskinen ym. 2005, 229.)

4.5. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Hyvään tutkimuskäytäntöön kuuluu tutkijan omien valintojen tarkastelu, tutkimusta ohjaavien sääntöjen ymmärtäminen ja luotettavuuskriteerien omaksuminen. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus ja uskottavuus syntyvät siitä, että tutkija tuo selkeästi esille sekä tutkittavan ilmiön että tekemänsä valinnat, päättelyketjut ja tulkinnat (Puusa & Julkunen 2020, 189). Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten subjektiivisia kokemuksia, joten on mahdotonta päästä täysin yleistettäviin, objektiivisiin ja mitattaviin tuloksiin. On hyväksyttävä se, että tutkijan oma positio, arvot ja ajatukset sekä ihmisen käyttäytymisen kontekstisidonnaisuus vaikuttavat aina jossain määrin tuloksiin. Myös tutkijan itsensä on tunnistettava tämä ja sanoitettava esimerkiksi suhteensa tutkittavaan ilmiöön. (Puusa & Julkunen 2020, 189; Aaltio & Puusa 2020, 177–179.)

Määrällisestä tutkimuksesta tuttuja validiuden ja reliabiliuden käsitteitä voidaan soveltaa myös laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Laadullisessa tutkimuksessa validius näyttäytyy tutkimuksen eheytenä. (Aaltio & Puusa 2020, 179–180.) Rakennevalidius kertoo, sopiiko valittu analyysimenetelmä tutkittavaan kohdeilmiöön, käytettyyn teoriaan, kerättyyn aineistoon sekä tutkimuksen tavoitteisiin (Aaltio & Puusa 2020, 182; Hirsjärvi & Hurme 2009, 187; Puusa & Julkunen 2020, 195). Tutkijan on kyettävä perustelemaan tekemänsä ratkaisut uskottavasti sekä dokumentoimaan tutkimusprosessin aikana tekemänsä asiat (Hirsjärvi & Hurme 2009, 189). Tavoitteena on

saada mahdollisimman syvällinen ja kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä (Puusa & Julkunen 2020, 195).

Laadullisessa tutkimuksessa reliaaabeliutta voidaan tarkastella tutkijan toiminnan kautta, eli onko kaikki aineisto otettu tasavertaisesti huomioon ja litteroitu samalla tarkkuudella, sekä kuinka luotettava tutkijan analyysi materiaalista on (Hirsjärvi & Hurme 2009, 189). Tutkimuksen uskottavuus syntyy siitä, että tutkimus on toteutettu tarkoituksenmukaisesti ja hyviä tutkimuskäytänteitä noudattaen. Kun haastateltavat, tutkija itse sekä laajempi yleisö vakuuttuvat tutkimuksesta ja tehdyistä valinnoista, on tutkimus uskottava. (Aaltio & Puusa 2020, 181.)

Tutkimusaineistoni koostuu haastatteluista, joten haastatteluaineiston laatu vaikuttaa olennaisesti tutkimukseni luotettavuuteen. Olen pyrkinyt mahdollisimman laadukkaaseen lopputulokseen hiomalla tarkoituksenmukaisen haastattelurungon, varmistamalla etäyhteyden ja nauhoituksen laadun, litteroimalla aineistot mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen yhtäläisellä tarkkuudella sekä käsittelemällä aineistoja tasalaatuisesti. Merkitsin itselleni ylös, jos jotkut kysymykset olivat haastateltaville hankalia ja tarvittaessa muokkasinkin niitä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 184.)

Olen kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että tulokset heijastavat haastateltavien omia ajatuksia minun ajatusteni sijasta. En esimerkiksi käyttänyt liian johdattelevia kysymyksiä. Lisäksi pyrin kiinnittämään huomiota siihen, että epäselvistä tai liian abstrakteista kysymyksistä johtuvia tulkintavirheitä ei tapahdu. Pyrin myös olemaan tulkitsematta haastateltavien vastauksia liian pitkälle. (Puusa 2020, 108–109.) On kuitenkin muistettava, että haastatteluiden tulos on aina seurausta haastateltavan ja tutkijan yhteistoiminnasta (Hirsjärvi & Hurme 2022, 195).

Tässä tutkielmassa omaa tulkintaa on tapahtunut erityisesti pelkistettyjen ilmausten ryhmittelyssä ja alaluokkien sijoittelussa. Välttääkseni väärät tulkinnat kuuntelin haastattelutallenteita uudestaan ja kiinnitin huomiota kontekstiin. Pyrin olemaan johdonmukainen ja tekemään päätökset niin, että ne ovat tutkimuskysymykseni kannalta

mahdollisimman selkeitä. Olen käynyt läpi esimerkkejä tekemistäni ratkaisuista ja päätöksistä aiemmassa alaluvussa 4.4. Analyysin toteutus.

Pro gradu -tutkielmassani olen noudattanut hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita, joita ovat eurooppalaisen ohjeistuksen mukaisesti luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Olen pitänyt huolta tutkimukseni laadusta läpi koko prosessin ja toiminut rehellisesti, huolellisesti ja avoimesti kaikissa prosessin vaiheissa. Olen myös arvostanut muiden tutkijoiden työtä viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla. (TENK 2023, 11–12.) Tutkielmassani olen käyttänyt kielimallia tekstinhuollon apuna. Lapin yliopiston tekoälypohjaisten työkalujen käytön ohjeistuksen mukaisesti kielimallin käyttö on kielenhuollossa perusteltua kieliopillisesti oikeellisen tai rakenteellisesti sujuvan tekstin tekemiseen (Lapin yliopisto).

Olen käsitellyt tutkimusaineistossani olevia henkilötietoja vastuullisesti ja lainmukaisesti koko tutkimuksen elinkaaren ajan ja huolehtinut anonymisoinnista niin, ettei vastaajia voi tunnistaa aineistosta (TENK 2019, 11). En ole eritellyt vastauksia henkilöittäin (esim. H1, H2 jne.), sillä haluan suojella haastateltavien anonymiteettiä. Vaikka pääkaupunkiseudulla on satoja 4H-yrittäjiä, voisivat haastateltavat olla tunnistettavissa, jos tutkielmastani voisi poimia saman henkilön sitaatit yhteen. En myöskään koe, että sitaattien yksilöiminen toisi lisäarvoa tutkimukselleni, sillä tarkoituksenani ei ollut tutkia yksittäisten yrittäjien narratiiveja tai yrittäjien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, vaan ilmiötä yleisesti. Olen tehnyt tutkimukseni yksin ja olen ainoa, joka tietää haastateltavien identiteetit. Aineistonkeruussa mietin tarkkaan, mitkä henkilötiedot ovat tarpeellisia.

Tutkimukseni kohdistuu ihmisiin, joten noudatin tutkimuksessani Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Peruslähtökohtana on haastateltavien luottamus tutkijoihin ja tieteeseen. Haastateltavat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja heillä oli milloin tahansa oikeus kieltäytyä tai vetäytyä tutkimuksesta. Huolehdin myös siitä, että haastateltavat ymmärsivät ja saivat totuudenmukaisen kuvan tutkimuksen tarkoituksesta ja sisällöstä, sekä käytännön toteutuksesta ja henkilötietojen käsittelystä. (TENK 2019, 8–9.)

Koska osa haastateltavista oli alaikäisiä, kiinnitin erityistä huomiota siihen, että kerroin tutkimuksesta ymmärrettävällä tavalla. Rajasin tutkimukseni kohderyhmän yli 15-vuotiaisiin, jolloin alaikäisen tutkimukseen osallistumiseen riitti nuoren oma suostumus, mutta informoin tutkimuksesta myös huoltajia sähköpostitse. (TENK 2019, 9.) Nuorten haastattelu toi haastattelutilanteeseen erityisen kasvatuksen, vallan ja hallinnan tematiikan. Olen tunnistanut oman valtasuhteeni haastateltaviin ikäeron sekä tutkijan ja aikuisen rooliin luonnollisesti sisältyvän vallan vuoksi. Pysin tasaamaan tätä epäsuhdetta kohtelemalla nuoria vertaisinani, puhumalla yleiskieltä sekä antamalla heille tilaa vastata. (Kallinen & Pirskanen 2022, 94–95, 124.) Halusin myös viestiä nuorille, että olen kiinnostunut nimenomaan heidän kokemuksistaan ja vain he voivat minulle niistä kertoa.

Olen tunnistanut oman subjektiivisen roolini ja läheisen suhteeni tutkittavaan aiheeseen. Olen työskennellyt 4H-yrityskoordinaattorina Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistyksessä muutaman vuoden ajan. Tällöin vastuullani olivat pääkaupunkiseudun noin 300 4H-yrittäjän tukeminen sekä uusien 4H-yrittäjien kouluttaminen. Työtehtäviini kuuluivat myös erilaisten yrittäjyyttä ja yhteisöllisyyttä tukevien tapahtumien ja koulutusten järjestäminen sekä sidosryhmäyhteistyö. Haluan tuoda asemani reilusti esiin, jotta se on selkeä myös lukijalle.

4H-yrittäjyys ilmiönä on siis minulle hyvinkin tuttu, mistä on tutkimusprosessissa hyötyä. Samalla olen tiedostanut, että tuttuus voi muodostaa riskin siitä, että omat käsitykseni johdattelevat minua liikaa. Kuten Puusakin (2020, 110) toteaa, tutkijan oma kiinnostus ja käsitykset tutkittavasta aiheesta vaikuttavat luonnollisesti haastatteluun ja tutkimuskysymyksiin. Arvioin omaa asemaani huolellisesti läpi tutkimusprosessin. Olen esimerkiksi luetuttanut haastattelukysymykset ennakkoon ulkopuolisilla henkilöillä sekä tehnyt koehaastattelun nuorelle, joka ei ole toiminut 4H-yrittäjänä. Kovin johdattelevat kysymykset olisivat olleet haastavia henkilölle, jolle 4H-yrittäjyys ei ole tuttua.

Tunnen myös kaikki haastateltavat ennalta vähintään kohtalaisesti. Osan kanssa kyse on yksittäisistä viesteistä, toisten kanssa henkilökohtaisista tapaamisista ja aktiivisesta yhteydenpidosta 4H-yrittäjyyden aikana. Tiedostan, että tämä on voinut aiheuttaa esimerkiksi sen, että nuorten on ollut vaikeampi kieltäytyä haastattelukutsusta. Siksi olen

pyrkinyt painottamaan vapaaehtoisuutta jokaisessa haastattelun vaiheessa parhaani mukaan. Uskon kuitenkin, että tuttuus on voinut olla myös hyödyksi rennomman haastattelutilanteen syntymisessä.

Mietin pitkään, tutkisinko jonkin vieraan alueen 4H-yrittäjiä, mutta tulin lopulta siihen tulokseen, että koska en enää työskentele 4H-yrittäjyyden parissa eivätkä tutkimuksen tulokset hyödytä esimerkiksi omaa asemaani, on tutkimus toteutettavissa eettisesti ja luotettavasti. Pääkaupunkiseutu on alueena todella kiinnostava, koska siellä on paljon sekä nuoria että 4H-yrittäjiä, ja runsaasti erilaista tekemistä, joka kilpailee yritystoiminnan kanssa nuorten ajasta.

5. TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1. Tulosten tiivistys

Taulukosta 2 ilmenee, että kaikilla kolmella psykologisella perustarpeella on vahva yhteys nuorten sisäiseen motivaatioon ja etenemiseen yrittäjäpolulla. Analyysissä jokaisen psykologisen perustarpeen alle muodostui suhteellisen tasainen määrä alaluokkia. Autonomian ja yhteenkuuluvuuden perustarpeen alle muodostin seitsemän alaluokkaa ja kykenevyyden perustarpeen alle kuusi. Nuorten vastauksissa korostuivat kuitenkin erityisesti autonomian perustarpeeseen liittyvät sisäiset motivaatiotekijät.

Tulokset osoittavat, että nuorten 4H-yrittäjien halu jatkaa yrittäjinä rakentuu vahvasti sisäisen motivaation ja psykologisten perustarpeiden täyttymisen varaan. Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi, kuinka nämä perustarpeet ilmenevät tutkimusaineistossa teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Käsittelen ensin autonomian, sitten kykenevyyden ja lopuksi yhteenkuuluvuuden perustarpeen.

Taulukko 2 Nuorten 4H-yrittäjien sisäiset motivaatiotekijät itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden mukaisesti jaoteltuna.

Autonomia	Kykenevyys	Yhteenkuuluvuus
Itseohjautuvuus ja oma-aloitteisuus	Omien taitojen tunnistaminen ja hyödyntäminen	Ystävyys ja yhdessä tekeminen
Itsemääräämisoikeuden kokemus ja omaehtoisuus	Kehittyminen ja oppiminen	Läheisten tuki ja kannustus
Identiteetin ja ainutlaatuisuuden ilmaiseminen	Tulevaisuususkko ja luotto omiin kykyihin	Inspiraatio ja esikuvat
Arvojen mukainen toiminta ja merkityksellisyyden kokemukset	Onnistumisen kokemukset	Kokemus vaikuttamisesta ja muiden auttamisesta
Valinnan vapaus ja uusiin mahdollisuuksiin tarttuminen	Toiminnan laajentaminen	Tunnustettu asema ja sosiaalinen arvostus
Yrittäjyyden ja muun elämän yhteensovittaminen	Innostumisen kokemukset	Vertaistuki ja verkostoituminen
Rohkeus tarttua haasteisiin ja sietää riskejä		Vuorovaikutus asiakkaiden kanssa

5.2. Autonomian tarve

Aineiston perusteella voidaan todeta, että autonomian tarve ilmenee nuorten 4H-yrittäjien sisäisessä motivaatiossa jatkaa yrittäjänä eteenpäin. Alaluokista korostuvat erityisesti itseohjautuvuus ja oma-aloitteisuus, itsemääräämisoikeuden kokemus ja omaehtoisuus sekä arvojen mukainen toiminta ja merkityksellisyyden kokemukset.

Nuorten yrittäjien vastauksissa itseohjautuvuus ja oma-aloitteisuus tulevat esiin erityisesti haluna ja tarpeena toimia itsenäisesti ilman ulkopuolista ohjausta, vaatimuksia tai palkkiota, mikä muodostaa autonomian tarpeen ytimen (Ryan & Deci 2020, 1). Nuoret kuvailivat haastatteluissa useita tilanteita, joissa he ovat ideoineet, suunnitelleet ja kokeilleet erilaisia

projekteja rohkeasti ja ennakkoluulottomasti. Vastuunotto ja itsenäinen työskentely motivoivat nuoria.

Mä oon koko ajan tajunnu enemmän, että kuinka paljon vaikutusvaltaa mulla on mun omaan työhön.

Kun oon ollut yrittäjänä ja siinä samassa miettinyt mikä voisin olla isona niin sitten se on vähän niinku tullut siinä, että tää [yrittäjäys] on aika kiva juttu.

Itsemääräämisteorian mukaan yksilöt ovat sisäisesti motivoituneita kasvuun ja kehitykseen (Ryan & Deci 2000, 68). Aineistossa nousee esille nuorten sisäinen tarve kokeilla uutta, kehittää toimintaa ja oppia tekemällä. Haastateltavat kokevat, että eteenpäin jatkaminen tarjoaa heille lukuisia kehittymisen paikkoja. Osalla haastateltavista on oma-aloitteisuutta ja itsenäisyyttä luonnostaan. Osa haastateltavista puolestaan kokee, että kokemukset vastuunkannosta ja itsenäisestä toiminnasta ovat vahvistaneet autonomian tunnetta, mikä on edesauttanut ymmärtämään, että yrittäjäys on oma juttu.

Siinä, missä itseohjautuvuus ilmenee nuorten vastauksissa aktiivisena ja sisäsyntyisenä toimintana, jota nuori on itse aktiivisena toimijana käynnistämässä, suunnittelemassa ja toteuttamassa, viittaa itsemääräämisoikeuden kokemus ja omaehtoisuus enemmän nuorten kokemukseen siitä, että heillä on oikeus ja valta päättää omista asioistaan. Painopiste on päätösvallassa ja sen kokemisessa. Itsemääräämisoikeuden kokemus ja omaehtoisuus - alaluokassa painottuu nuorten oma kokemus siitä, että nuori saa itse päättää työn sisällöstä, aikatauluista, asiakkaista ja toimintatavoista. Tämä liittyy suoraan itsemääräämisteorian ytimeen, jonka mukaan toiminnan on oltava vapaaehtoista ja itselle mielekästä (Ryan & Deci 2020, 1; Martela & Jarenko 2014, 29). Omaehtoisuuden kokemus omassa yritystoiminnassa nähdään positiivisena, vaikka se aiheuttaisi lisätyötä.

Että saa itse tehdä, päättää ja vaikuttaa. – – Se, että oikeasti voi vaikuttaa itse kaikkeen, on tärkeää mulle.

Kyllä mä oon ollu tyytyväinen, että pitää niistä asioista itekin ottaa selvää, että ei kaikkea voi tuoda tarjottimella pöytään.

Yrittäjäys tarjoaa nuorille konkreettisen paikan kokea itsenäistä päätöksentekoa. Jokaisen haastateltavan vastauksissa nousee esiin se, miten itsenäinen päätöksenteko ja kokemus

omasta päätäntävallasta ovat yrittäjyyden parhaita puolia. Haastateltavat mainitsevat vapauden ja päätöksenteon olevan jopa tärkein syy jatkaa yrittäjänä. Erityisesti yrittäjyyden vapautta verrataan palkkatyöhön, jossa itsemääräämisoikeuden kokemus on heidän mukaansa huomattavasti rajatumpi. Voidaan siis perustellusti todeta, että autonomian tarpeen täytyminen, eli nuorten kokemus sisäsyntyisestä motivaatiosta sekä valinnan- ja toiminnanvapaudesta, on haastatelluilla korkea (Martela & Jarenko 2014, 28–29). Nuoret kokevat, että päätäntävalta kasvaa, kun siirtyy 4H-yrittäjyydestä eteenpäin, koska silloin ei ole enää esimerkiksi 4H-yrittäjän tulorajoja.

Ettei ole jostain toisesta tai työnantajasta riippuvainen vaan että saa itse oikeasti kehittää sitä omaa toimintaa ja tienata just niin paljon kuin se oma yritys tuottaa ja kuinka paljon haluaa ottaa sieltä ja kuinka paljon haluaa sijoittaa takaisin siihen toimintaan.

Identiteetin ja ainutlaatuisuuden ilmaiseminen -alaluokka osoittaa, ettei autonomia ole vain itsenäisiä valintoja ja päätöksiä, vaan myös itsensä ilmaisemista ja oman identiteetin löytämistä, eli oman toiminnan säätelyä (Ryan & Deci 2020, 1). Haastateltavat kokevat, että yrittäjyys on osa heidän identiteettiään, ja että yrittäjyys mahdollistaa oman intohimon seuraamisen, persoonallisuuden ilmaisun ja unelmien toteuttamisen.

Oikeastaan mikään muu yritys Suomessa ei ainakaan siinä vaiheessa pystynyt tekemään täysin samaa kuin me.

Sen mä oon ihan varmasti päättänyt, että mä haluan olla yrittäjä, niinku tää on mun juttu, ja kyllä mä haaveilen kasvattaa firmaa.

Autonomian tarve täyttyy, kun yksilö kokee toimintansa olevan omien arvojensa mukaista ja itselleen merkityksellistä (Ryan & Deci 2017, 10, 79). Aineiston perusteella nuoret kokevat yrittäjyyden sopivan omiin arvoihinsa, ja sen takia he haluavat jatkaa yrittäjinä. Haastatteluissa esiin nousi muun muassa reiluus, halu tehdä hyvää yhteiskunnassa, isojen haasteiden ratkaiseminen, muiden nuorten tukeminen sekä työn merkityksellisyyden kokemukset. Arvot näkyvät kaikessa nuorten tekemisessä, kuten työnteon tavoissa ja asiakkaiden kohtaamisessa – *lopputulos tehdään niin hyvin kuin mahdollista eikä yritetä livistää*. Tehdystä työstä on voitu antaa myös muutaman euron alennus, jos asiakas on sitä tilanteeseensa vedoten pyytänyt. Arvot vaikuttavat myös siihen, millä alalla yritys ylipäänsä toimii.

Mä uskon, että kaikki ansaitsevat puhtaan ja hyvän kodin ja arkeen apua, koska arki on se, mitä me eletään, niin sen takia mä teen mitä mä teen.

Autonomisessa toiminnassa yksilö kokee arvostavansa niitä päämääriä, joita toiminta edistää (Martela & Jarenko 2014, 29). Nuorten arvoissa näkyvät vahvasti halu tehdä hyvää yhteiskunnalle ja ympärilleen. Vastauksissa nousevat esiin useat esimerkit yrittäjyyden merkityksestä Suomen talouskasvulle ja ilmastokriisin ratkaisemiseksi. Nuoret haluavat myös tarjota muille työpaikkoja ja *mahdollisimman matalan kynnyksen hommaa ja tien työelämään*. Nuoret uskovat kovaan työntekoon sekä reiluuteen. He eivät koe, että heidän *pitäisi elää sillä toisen työllä*, vaan yrittäjyyttä rakennetaan oman arvomaailman pohjalta, eikä alihankkijoille *tarvitse maksaa vain ihan minimipalkkaa*. Arvojen mukainen yrittäjyys vahvistaa nuorten motivaatiota sekä luo kokemuksen siitä, että toiminnalla on syvempi merkitys.

Mun mielestä yrittäjyys on tosi semmoista kovaa työntekoa niin sitä mä arvostan kans.

Mulle on tärkeätä, että Suomeenkin saataisiin talouskasvua 20 vuoden jälkeen, niin kyllä musta yrittäjyys sopii siihen aika täydellisesti.

Autonomian ja merkityksellisyyden kokemuksia vahvistavat valinnanvapaus ja mahdollisuuksiin tarttuminen (Ryan & Deci 2017, 10). Nuoret näkevät yrittäjyyden tarjoavan rajattomasti mahdollisuuksia työn sisällä ja sen ulkopuolella. Aineistossa nousi esiin vapaus valita oma työnkuva, asiakkuudet, aikataulut ja elämäntyyli. Yrittäjänä *voi tehdä ihan mitä haluaa ja milloin haluaa*. Nuoret haluavat *nähdä maailmaa, mennä töihin vasta kymmeneksi* ja tulevaisuudessa *hakea lapset päiväkodista kesken työpäivän*. Osalla vapaus yhdistyy mahdollisuuteen vähentää omaa työntekoaan; toiset taas nostavat esille mahdollisuuden keskittyä esimerkiksi hallinnollisiin töihin ja jättää käytännön työt muille. Nuoret näkevät vapauden tarjoavan ennen kaikkea mahdollisuuksia valita oman näköinen elämä.

Me huomattiin, että yrittämisellä tienaa ja silloin pystyy tekemään haluamiaan juttuja niin sitten haluttiin jatkaa sitä toimintaa.

Yrittäjyyden ja muun elämän yhteensovittaminen -alaluokka liittyy osaltaan myös vapauteen, sillä nuoret kokevat, että he saavat vaikuttaa omaan toimintaansa. Nuoret

haluavat jatkaa yrittäjinä, koska kokevat, että yrittäjyys on sovitettavissa joustavasti yhteen koulun, harrastusten ja muun elämän kanssa. Yhteensovittaminen näkyy esimerkiksi arjen keventämisenä jättämällä maanantait vapaiksi. Lisäksi se ilmenee *kaiken koulussa opitun tiedon yhdistämisenä yritystoimintaan* sekä bussimatkojen hyödyntämisenä laskujen kirjoittamiseen. Yhteistä haastateltaville on, että kaikki kokevat, että *yrittäjyys kuuluu arkeen vahvasti*. Monet haastateltavat totesivat, että kun on saanut autonomian tunteen, ei siitä halua enää luopua.

Voi omia aikatauluja sopia todella hyvin. Silleen säätää ja tehdä niin paljon kuin haluaa – ja niinä päivinä kuin haluaa.

Viimeisenä alaluokkana on rohkeus tarttua haasteisiin ja sietää riskejä, jotka molemmat ilmentävät vahvasti autonomian tarvetta ja sisäsyntyistä toimijuutta (Ryan & Deci 2017, 10). Aineistosta nähdään, että nuoret kokevat haasteet sisäisesti motivoivina. He haluavat ratkaista haasteita, kasvaa, oppia ja kokeilla rajojaan. Useissa vastauksissa näkyvät vapaaehtoinen riskinotto ja kehittymishalu. Yksi nuorista kertoi esimerkiksi maksaneensa *Alvit viime vuonna harjoitusmielessä, koska ne saa palautuksina takaisin*. Osa on pohtinut kirjanpidon ulkoistamista, mutta päätenyt tekemään sen itse, sillä muuten yrittäjyydestä jäisi *liian iso siivu pois*. Nuoret kokevat, että heidän osaamisensa kehittyy, kun koko ajan eteen tulee uusia haasteita, joita tulee itse ratkaista.

Tavallaan se nopeus ja sellainen kasvu koko ajan [motivoi]. Ja se, että oikeasti koko ajan tapahtuu jotain ja että siinä on sellaista riskiä, mitä pitää myös sietää, niin mä kyllä tykkään sellaisesta.

Yrittäjyys ilman haasteita nähdään tylsänä ja turhauttavana. Syy eteenpäin siirtymiselle on monella ollut juuri halu saada lisähaastetta. Jatkuva riskialttius ja nopeiden päätösten tekeminen motivoivat, samoin kuin riskinsieto. Nuoret näkevät haasteet ja riskit valinnanmahdollisuuksina, jotka lisäävät heidän toimijuuttaan, ja sitä kautta autonomian kokemuksia.

Mun alkuperäinen idea ei ollut jatkaa, mutta sitten jatkoin ja se olikin kivaa. Jotenkin sitä huomasi, että ehkä mä kaipaan vaan lisähaastetta ja niin sitten siihen lähti uusi palo käyntiin.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että autonomian psykologinen perustarve täyttyy nuorten 4H-yrittäjien kokemuksissa ja eteenpäin siirtymisessä monitasoisesti. Itseohjautuvuus, omaehtoisuus, valinnan vapaus sekä arvojen mukainen toiminta näyttäytyvät vahvasti nuorten halussa jatkaa yrittäjinä ja laajentaa toimintaansa. Nuoret haluavat vaikuttaa paitsi omiin mahdollisuuksiinsa, myös yhteiskunnan ja muiden ihmisten tulevaisuuteen.

5.3. Kykenevyyden tarve

Aineiston pohjalta voidaan todeta, että kykenevyyden tarve on yhteydessä nuorten yrittäjien sisäiseen motivaatioon jatkaa yrittäjinä eteenpäin. Aineistossa alaluokista korostuvat erityisesti omien taitojen tunnistaminen ja hyödyntäminen, sekä tulevaisuususkko ja luotto omaan kykyihin.

Kykenevyyden tarve liittyy läheisesti hallinnan ja osaamisen kokemukseen (Ryan & Deci 2020, 1). Yksilö siis tuntee, että osaa asiansa (Martela & Jarenko 2014, 29). Nuoret kuvasivat haastatteluissa konkreettisesti omia taitojaan sekä sitä, miten hyödyntävät näitä yritystoiminnassaan, toiminnan kasvattamisessa ja eteenpäin siirtymisessä. He tunnistivat sekä käytännön taitoja, kuten koneiden käyttöä, siivousta ja kirjanpitoa, että laajempia metataitoja, kuten organisointikykyä, ihmistuntemusta ja viestintäosaamista. Kellään haastateltavista ei ollut yritysalaansa liittyvää koulutusta, joten jo yrityksen toimialan valinta ja yritystoiminnan mahdollinen laajentaminen ovat vaatineet omien taitojen tunnistamista ja hyödyntämistä.

Mä tiedän noista hommista, mitä tehdään ulkona, niin jos pitää käyttää jotain koneita niin yleensä se oon minä, joka niitä käyttää. Mun vahvuudet meidän yrityksessä on siellä tehtävissä projekteissa.

Taitojen tunnistaminen liittyy usein onnistumisiin ja asiakkaiden luottamukseen, jotka edelleen vahvistavat kokemusta omasta kykenevyydestä (Martela & Jarenko 2014, 29). Ansiokas reflektio omista kyvyistä ilmentää kykenevyyden perustarvetta. Nuoret kokevat, että heidän hallitsemansa taidot kannustavat jatkamaan yrittäjänä.

Me osataan tää homma ja pystytään vielä kehittymäänkin niin on ollut kiva jatkaa. Kyllä se isoin syy, että me jatkettiin eteenpäin on se, että meillä on ollut osaamista.

Vaikka nuoret tunnistavat lukuisia hallitsemiaan taitoja, näkevät he myös runsaasti paikkoja kehittyä ja oppia. Yrittäjäyys toimii oppimisympäristönä, jossa taidot karttuvat käytännön kautta ja itsenäisesti tekemällä. Kykenevyyden perustarve täyttyykin parhaiten ympäristöissä, jossa on mahdollista kasvaa ja kehittyä, ja joka tarjoaa sopivasti haastetta (Ryan & Deci 2020, 1; Martela & Jarenko 2014, 29–30). Haastateltavat kertovat konkreettisista oppimisen paikoista esimerkiksi verotuksen, asiakaspalvelun, siivoustekniikoiden ja videoeditoinnin saralla. Taitojen kehittyminen ruokkii uskoa omaan kykenevyyteen ja mahdollisuuksiin jatkaa yrittäjänä.

Mä koen, että oon hyvä ja mun taidot on kehittynyt tosi paljon. – – Jos mulle silloin olisi annettu joku tila, mikä pitää siivota ja nytten, niin kyllä mä teen sen nyt paljon paremmin. Ei mulla olisi silloin tullut mieleen kaikkea, mitä mun pitäisi tai kannattaisi tehdä.

Tulevaisuususkko ja luotto omiin kykyihin -alaluokka linkittyy vahvasti kykenevyyden tarpeeseen, sillä se kuvastaa nuorten uskoa omiin taitoihinsa ja omaan kehittymiseensä (Ryan & Deci 2017, 11). Nuorten kokemus omasta osaamisesta on vahvassa yhteydessä heidän haluunsa jatkaa yrittäjinä. Kun nuori kokee osaavansa, luottaa hän siihen, että osaa jatkossakin. Osaamisella on aineiston mukaan suora yhteys rohkeuteen asettaa entistä suurempia tavoitteita.

Yleensä, jos sä tunnet olevas hyvä, niin silloin uskaltaa ottaa sen seuraavan askeleen eteenpäin.

Aineistossa nousi esiin tulevaisuuden visioita ja suunnitelmia. Nuoret haluavat kasvattaa yritystään, perustaa uusia yrityksiä, palkata työntekijöitä ja rakentaa tunnetun brändin. He haluavat päästä *Kauppalehden Menestyjät-listalle, perustaa uusia skaalautuvampia yrityksiä ja olla menestyneitä startup-foundereita*. Visioissa näkyy itsemääräämisteorian mukainen kokemus siitä, että yksilö uskoo hallitsevansa ympäristöään ja kykenevänsä menestymään (Ryan & Deci 2020, 1).

Tulevaisuudessa mulla on isoja suunnitelmia. – – Sinä päivänä mulla vaan napsahti sellainen idea, mikä voisi olla ihan isolla potentiaalilla sellainen yritys, mitä mä haluan tehdä ja koko Suomi tietäisi sen. – – Se hyödyttäisi koko Suomea ja koko Suomi tietäisi sen.

Onnistumiset muodostavat keskeisen osan kykenevyyden kokemuksesta (Ryan & Deci 2017, 95–96). Nuoret mainitsevat erilaisten myyntiprojektien, asiakasmäärien eksponentiaalisen kasvun ja positiivisen palautteen vahvistavan tunnetta siitä, että oma työ on merkityksellistä ja tuloksellista. Nuoret kokevat, että saatu positiivinen palaute tai parantunut taloudellinen tulos on selkeä osoitus onnistumisesta.

Yrittäjänä kokee semmoista jatkuvaa henkilökohtaista onnistumista, että mä olen onnistunut ja oma työnjälki on hyvä, niin se saa ehdottomasti jatkamaan.

Kykenevyyden kokemus ja usko tulevaan näkyy nuorten ajatuksissa ja suunnitelmissa laajentaa toimintaansa. Kaikkien haastateltavien toiminta on alkanut pienimuotoisena 4H-yrittäjyytenä, mutta kasvanut laajemmaksi. Suurimmalla osalla konkreettinen syy jatkaa yrittäjänä eteenpäin on 4H-yrittäjän 8 000 € vuositulorajan rikkoutuminen. Sen lisäksi laajentamisen taustalla ovat kokemukset kasvavasta vapauden tunteesta ja autonomiasta päätösten suhteen sekä halu saada lisähaasteita. Myös toiminnan kasvattaminen itsessään on motivoivaa. Vastauksissa korostuu myös tunne omasta osaamisesta ja kyvykkyydestä hallita kasvavaa liiketoimintaa, joka on autonomian tarpeelle olennaisia (Ryan & Deci 2017, 11). Osa haaveilee myös täysin eri alalle siirtymisestä.

Mulla on puhelimessa yritysidealista, jossa on jatkuvasti uusia ideoita, mutta pitää vähän rajoittaa, ettei lähde ihan laukalle. Mutta kyllä mä toivon, että saisin tulevaisuudessa tehdä jotain luovempaa.

Haastatteluissa nuoret kuvasivat useita innostumisen kokemuksiaan siitä, kun omia ideoitaan saa viedä käytäntöön. Innostuminen on usein yhteydessä oppimiseen, ideointiin ja itsenäisyyteen, eli kaikkeen siihen, mikä liittyy läheisesti kykenevyyden perustarpeen täyttymiseen ja sisäisen motivaation vahvistumiseen (Ryan & Deci 2017, 11). Mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä merkityksellisiä asioita lisää innostusta ja halua jatkaa yrittäjänä.

Just kun saa sitten oman idean ja sitten sen saa itse laittaa vireille ja sen kautta vaikuttaa asioihin niin se on tosi kiva asia.

Kykenevyyden kokemus rakentuu haastateltavien puheessa kuudesta toisiinsa liittyvästä alaluokasta, kuten omien taitojen tunnistamisesta, oppimisesta ja onnistumisista sekä kasvun mahdollisuuksista ja tulevaisuudenuskoa rakentavista kokemuksista. Nämä kaikki tekijät ilmentävät selkeästi itsemääräämisteorian mukaista psykologista perustarvetta kokea itsensä osaavaksi ja kykeneväksi, ja vahvistavat sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Kun nuoret kokevat hallitsevansa oman toimintansa, heidän motivaationsa jatkaa yrittäjänä vahvistuu.

5.4. Yhteenkuuluvuuden tarve

Yhteenkuuluvuuden tarpeella on aineiston perusteella vahva rooli nuorten yrittäjien sisäisessä motivaatiossa jatkaa yrittäjänä eteenpäin. Alaluokista korostuvat erityisesti ystävyys ja yhdessä tekeminen, sekä läheisten tuki ja kannustus, joiden alle muodostui eniten ilmauksia.

Nuorten yrittäjien vastauksissa korostuu ystävyuden ja yhdessä tekemisen teemat. Nuoret tarvitsevat tunnetta siitä, että he ovat osa kannustavaa yhteisöä ja ympäristöä, jossa heistä välitetään ja jossa he pääsevät tekemään yrittäjyyttä yhdessä. Tämä on suoraan yhteydessä yhteenkuuluvuuden perustarpeeseen, joka ilmenee kokemuksina siitä, että kuuluu joukkoon ja on muille arvokas (Rigby & Ryan 2018, 139).

Haastateltavistani neljä harjoittaa yritystoimintaa ryhmänä muiden kanssa. He kuvailevat yrittäjäryhmäänsä tiiviiksi kaveriporukaksi, joka jakaa saman intohimon ja kiinnostuksen. Erityisesti heidän kohdallaan vastauksissa painottuu yhdessä tekemisen ilo, ryhmähengen motivoiva voima sekä kokemus siitä, että ei ole yksin. Nuoret kokevat, että yrittäjyys ja sen jatkaminen on merkityksellistä juuri emotionaalisen yhteenkuuluvuuden ja yhdessä tekemisen vuoksi. Vastauksissa toistuvat ajatukset siitä, että *oli tosi hauskaa, niin päätettiin jatkaa, ja auttaa jaksamaan, ettei oo yksin tässä*. Haastateltavat puhuvat yrityskumppaneistaan arvostavasti ja lämpimään sävyyn. Erityisesti yhteenkuuluvuuden perustarpeessa korostuu ihmisen riippuvuus toisista ihmisistä (Määttä ym. 2023, 314) sekä ihmissuhteiden ja sosiaalisten ympäristöjen yhteys sisäiseen motivaatioon (Deci & Ryan 2012, 86–87). Yhteinen toiminta ja ystävyysuhteet luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka on keskeistä sosiaalisen yhteyden kokemuksessa.

Meitä on kolme niin me motivoidaan toisiamme sitten jos tuntuu siltä. – – Meidän kohdalla, kun ollaan ryhmä niin tosi kiva sitten yhdessä mieltii näitä juttuja, ollaan iloisia siitä, että päästään ryhmänä eteenpäin.

Yhteenkuuluvuuden perustarpeeseen liittyy kokemus siitä, että yksilö saa muilta tukea ja kannustusta (Rigby & Ryan 2018, 139). Nuorten vastauksissa korostuu erityisesti vanhemmilta saatu tuki, mutta myös kavereilta ja opettajilta saadusta tuesta puhuttiin lämpimästi. Saatu tuki ilmenee muun muassa kannustavina sanoina, konkreettisena apuna ja myönteisenä palautteena.

He [vanhemmat] oli, että go for it ehdottomasti.

Soiteltiin kaikille lähipiirin kontakteille, joilla oli yritys, että mitä tähän [lomakkeen kohtaan] nyt kuuluu laittaa.

Tuen ja kannustuksen ilmauksissa korostuu erityisesti emotionaalinen ulottuvuus. Tuki ei siis ole ainoastaan toiminnallista hyötyä ja konkreettista apua, vaan lisäksi kokemuksia siitä, että on arvokas ja että omaan toimintaan uskotaan (Rigby & Ryan 2018, 139). Nuoret kokevat, että läheisten antaman myönteisen palautteen ja kannustuksen avulla he uskaltavat laajentaa toimintaansa ja kokeilla uusia asioita. Eräskin haastateltava toteaa, että *vanhemmat on ehdottomasti ollut isosti tukena, vaikka heillä ei ollut mitään hajua yrittäjyydestä*. Kun nuori kokee, että läheiset uskovat häneen, vahvistaa se psykologista tarvetta olla merkityksellinen omassa sosiaalisessa ympäristössään (Ryan & Deci 2017, 11).

Silloin kun toi idea tuli niin me heti tietysti kerrottiin se kaikille – – kaikki oli tosi kannustavia ja sanoi, että toihan on tosi hyvä idea.

Nuorten yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistaa myös sosiaalinen samaistuminen toisiin yrittäjiin inspiraation ja esikuvien avulla. Esikuvat tarjoavat nuorille samaistuttavia roolimalleja sekä tukevat nuorten kehittymistä yrittäjinä. Yksilöllä on yhteenkuuluvuuden perustarpeen mukaan tarve kokea turvallisia ja merkityksellisiä yhteyksiä muihin ihmisiin (Deci & Ryan 2009, 231). Kun nuori kokee toiset ihmiset merkityksellisinä, samaistuminen voi olla yksi keinoista vahvistaa yhteenkuuluvuuden kokemusta. Haastateltavat nimeävät helposti lähestyttäviksi inspiraation lähteikseen perheenjäseniä, sukulaisia ja perhetuttuja, jotka ovat *aikuisia yrittäjiä, joilla on isommat ja menestyneemmät skaalattavat yritykset*.

Lisäksi kavereissa on paljon yrittäjyyshenkisyttä, joten *kaikkia sellaisia pieniä muita yrityksiä on paljon ympärillä.*

Lähipiirissä on se [yrittäjyys] todellisuutena niin ehkä sitten on helpompi lähteä itse yrittämään.

Esikuvista löytyy lisäksi innostavia esiintyjä ja puhujia, joita haastateltavat ovat tavanneet yrittäjyyteen liittyvissä tapahtumissa ja matkoilla. Nuorille on jäänyt mieleen toisten yrittäjien tarinat hyvin yksityiskohtaisesti. Tästä voidaan päätellä, että kohtaamiset ovat olleet merkityksellisiä. Nuorten vastauksissa toistuvat ajatukset siitä, että *haluaisin itekin tehdä jotain samanlaista ja haluan kyllä itekin lähteä startup-maailmaan.* Sosiaalisen samaistumisen kohteet herättävät nuorissa tunteita siitä, että he kuuluvat porukkaan ja että heistäkin voi tulla menestyneitä nuoria yrittäjiä.

Yhteenkuuluvuuden perustarve täyttyy vastavuoroisesti. Tuen saamisen lisäksi myös tuen antamisella on merkittävä rooli yhteenkuuluvuuden kokemuksessa. (Rigby & Ryan 2018, 139.) Osa haastateltavista kokee muiden nuorten auttamisen merkittävänä yhteenkuuluvuutta lisäävänä tekijänä. Kun nuoret laajentavat yritystoimintaansa, pystyvät he tarjoamaan töitä ystävilleen esimerkiksi alihankkijoina.

Nuoret haluavat olla osana yhteisöä, jossa voi vaikuttaa ja luoda muille hyvää. Auttaminen luo sidoksia yhteisön jäsenten välille ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden kokemusta erityisesti silloin, kun yrittäjyys nähdään keinona rakentaa positiivista vuorovaikutusta muiden kanssa.

Se ihmisten auttaminen, niin se on varsinkin viime aikoina saanut tosi hyvin yrittäjyyden kautta muotonsa. – Meille on tosi tärkeätä auttaa muita nuoria.

Kaikki haastateltavat kertovat, että siirtyminen toiminimeen, osakeyhtiöön tai muuhun virallisempaan yritysmuotoon lisää heidän tunnettaan *oikeasta yrittäjyydestä ja arvostetummasta statuksesta*, kun taas *4H-yrittäjyys on ehkä vähän nuoremmille ja alkuvaiheen tyypeille.* Tunnustettu asema liittyy sosiaaliseen arvostukseen sekä yhteisön hyväksyntään, jotka kuuluvat yhteenkuuluvuuden perustarpeeseen (Ryan & Deci 2017, 11). Haastateltavat kokevat, että virallinen yritysmuoto helpottaa muiden toimijoiden kanssa

tehtävää yhteistyötä. He kokevat, että heidät otetaan vakavammin ja heidän toimintansa näyttäytyy luotettavampana, kun omaa yritystä voi markkinoida 4H-yrityksen sijaan osakeyhtiönä. Virallisemmalla yritysmuodolla he kokevat saavansa sosiaalista yhteyttä ja osallisuuden kokemuksia.

[Osakeyhtiö] on mahdollistanut paljon uusia asioita. Meillä on vähän yhteistyöprojekteja meneillään esimerkiksi. -- Sellainen jonkinlainen arvostetumpi status, jos on osakeyhtiö kuin 4H-yritys ja sen kautta muutkin yritykset sitten ehkä lähtee helpommin mukaan.

Suurin osa haastateltavista ei kokenut varsinaisesti kuuluvansa 4H-yrittäjien yhteisöön tai saaneensa yhteisöstä motivaatiota siirtyä eteenpäin. Monet haastateltavat tiedostivat muiden nuorten läsnäolon, mutta he eivät aktiivisesti hakeutuneet toisten seuraan tekemään yhteistyötä. Toisaalta samalla kaivattiin isoja yhteisiä tapahtumia, joissa tutustuisi uusiin ihmisiin. Kuitenkin ne nuoret, jotka ovat aktiivisesti hakeutuneet keskustelemaan muiden 4H-yrittäjien kanssa, kokivat yhteenkuuluvuutta muihin. Yhteiset yrittäjien tapahtumat tarjoavat mahdollisuuksia jakaa kokemuksia muiden samassa tilanteessa olevien nuorten kanssa.

Siellä oli monta muuta samanikäistä, jotka pyörittää samanlaista toimintaa -- siellä kuuli vähän miten muilla menee.

Haastateltavat kuvaavat myös asiakassuhteitaan merkityksellisiksi. Asiakkaiden luottamus ja hyvä vuorovaikutus heidän kanssaan tuovat nuorille kokemuksia sosiaalisesta yhteydestä ja hyväksynnästä, jotka liittyvät yhteenkuuluvuuden kokemukseen. Vuorovaikutus koetaan tärkeänä ja kiinnostavana. Tämä kuvastaa yhteenkuuluvuuden tarpeen mukaista kokemusta olla merkityksellisissä ja vastavuoroisissa suhteissa muihin ihmisiin (Ryan & Deci 2017, 11), myös asiakkaisiin.

Yhteenkuuluvuus nousee autonomian ja kykenevyyden ohella keskeiseksi tekijäksi tukemaan nuorten sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Alaluokkiin sopivia ilmauksia on vähemmän kuin muiden perustarpeiden kohdalla, mutta erityisesti kuvaukset ystävydestä ja yhdessä tekemisestä sekä läheisten kannustuksesta ovat lämpimiä. Yhteenkuuluvuuden emotionaalinen ulottuvuus eli tunne hyväksynnästä, arvostuksesta ja yhteydestä muihin, on

läsnä ystävyysuhteissa, perheiden kannustuksessa, esikuvien inspiroivissa esimerkeissä sekä asiakkaiden kanssa vuorovaikuttamisessa. Näiden kokemusten kautta nuoret yrittäjät kokevat, etteivät he ole yksin, vaan kuuluvat osaksi merkityksellistä sosiaalista kokonaisuutta.

6. POHDINTA

6.1. Yhteenveto tuloksista

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää, miten itsemääräämisteorian psykologiset perustarpeet ilmentävät nuorten 4H-yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä eteenpäin. Tutkimusaineistoni perusteella voidaan todeta, että autonomian, kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden perustarpeet nousevat merkittäviksi nuorten yrittäjien sisäistä motivaatiota tukeviksi tekijöiksi. Autonomian ja yhteenkuuluvuuden perustarpeiden alle muodostui seitsemän alaluokkaa ja kykenevyyden perustarpeen alle kuusi. Pelkistettyjen ilmausten määrä on ehdottomasti suurin autonomian perustarpeen alla. Voidaan siis todeta, että autonomian perustarpeen täyttymisellä on suurin merkitys nuorten 4H-yrittäjien sisäiseen motivaatioon jatkaa yrittäjänä eteenpäin. Samalla on kuitenkin huomioitava, että nuorten 4H-yrittäjien sisäiseen motivaatioon jatkaa yrittäjänä eteenpäin vaikuttaa moni eri tekijä yhdessä.

Autonomian perustarve ilmentyy nuorten 4H-yrittäjien vastauksissa haluna vaikuttaa omaan toimintaan ja tehdä itselle mielekkäitä valintoja ilman ulkoista ohjausta ja painostusta. Nuoret kokevat itsemääräämisoikeuden ja valinnanvapauden olevan jopa merkittävimpiä syitä jatkaa yrittäjänä eteenpäin. Kykenevyyden tarve täyttyy oman osaamisen tunnistamisen, tulevaisuususkon ja myönteisen palautteen kautta. Kokemus osaamisesta ja menestyksestä kannustaa jatkamaan yrittäjänä eteenpäin. Nuoret hakeutuvat uusien haasteiden ja nopeita päätöksiä vaativien tilanteiden äärelle omasta tahdostaan. He kokevat, että eteenpäin jatkaminen tarjoaa lisää kehittymisen ja onnistumisen paikkoja. Yhteenkuuluvuuden kokemus muodostuu erityisesti ystävyiden, läheisten kannustuksen ja vertaistuen avulla. Yhdessä tekeminen, sosiaalinen samaistuminen ja tunnustettu asema vahvistavat nuorten kokemusta hyväksynnästä ja arvostuksesta, mikä tukee halua jatkaa yrittäjänä eteenpäin.

Sisäiset motivaatiotekijät linkittyvät toisiinsa ja ovat myös päällekkäisiä. Esimerkiksi kykenevyyden kokemus vahvistaa samalla autonomian kokemusta, kun osaamisen kehittyminen mahdollistaa yritystoiminnan laajentamisen ja sosiaalisesti tunnustetun aseman. Samoin yhdessä tekeminen ja vuorovaikutus muiden yrittäjien kanssa vahvistaa

yhteenkuuluvuuden ja kykenevyyden kokemuksia. Yhteenvetona voidaan todeta, että nuorten 4H-yrittäjien sisäinen motivaatio jatkaa yrittäjänä eteenpäin on monen tekijän summa. Mikään yksittäinen motivaatiotekijä tai psykologisen perustarpeen täytyminen ei yksinään riitä motivoimaan nuorta jatkamaan yrittäjänä. Kun autonomian, kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden perustarpeet yhdessä täyttyvät, luo se sisäistä motivaatiota ja saa nuoren jatkamaan yrittäjänä eteenpäin.

6.2. Tulosten tarkastelu

Pro gradu -tutkielmani tulokset vahvistavat itsemääräämisteorian mukaista näkemystä siitä, että sisäinen motivaatio edellyttää kaikkien kolmen psykologisen perustarpeen täyttymistä (Deci & Ryan 2012, 87). Tulosten perusteella erityisesti autonomian tarve korostui nuorten yrittäjien sisäiselle motivaatiolle, mikä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa (ks. esim. Di Domenico & Ryan 2017, 2; Van den Broeck ym. 2016).

Itsemääräämisteorian mukaan ihminen on luonnostaan aktiivinen toimija, joka asettaa itselleen tavoitteita, ratkaisee haasteita ja liittää uudet kokemukset osaksi omaa minäkuvaansa (Ryan & Deci 2017, 1; Vasalampi 2017, 54). Ulkoiset motivaatiotekijät, kuten rahalliset palkkiot, eivät yksinään riitä lisäämään sisäistä motivaatiota, mikä käy ilmi myös tässä tutkimuksessa. Haastatteluissa nuoret nostivat valinnanvapauden sekä kehittämis- ja vaikutusmahdollisuudet yrittäjyyden motivoivimmiksi asioiksi ja suurimmiksi syiksi jatkaa eteenpäin. Vaikka 4H-yrittäjyydestä siirrytäänkin usein eteenpäin 4H-yrittäjän tulorajaan vedoten, ovat todelliset syyt yrittäjänä jatkamiseen muualla kuin palkkioissa. Eräs haastateltava kuvasi alkuvaiheen yritystulon ja asiakasmäärän eksponentiaalista kasvua innostavaksi, mutta tärkeimpänä motivaatiotekijänä ei ollut kuitenkaan raha itsessään, vaan pikemminkin kehittymisen ja onnistumisen kokemukset.

Mielestäni autonomian perustarpeen korostuminen on luonnollista yrittäjille. Useissa tutkimuksissa on todettu, että itsenäinen päätöksenteko, mieluisat työtehtävät ja mahdollisuus vaikuttaa oman työn sisältöön ovat yhteydessä parempaan työhyvinvointiin ja työssä suoriutumiseen (ks. esim. Manganelli ym. 2018; Piirto ym. 2022). Yrittäjyys itsessään sekä mahdollistaa että vaatii itsenäistä päätöksentekoa ja toimintaa. Haastateltavat toivat

ilmi, että yrittäjyydessä kiehtoo nimenomaan sen suoma valinnanvapaus. Omaan työskentelyään saa suunnata omien arvojen mukaisesti ja työskentelyn tavat saa valita itse. Tämä havainto tukee Martelan ja kumppaneiden (2017, 108–109) näkemystä siitä, että autonomia on vapaaehtoista sitoutumista, jota voidaan vahvistaa esimerkiksi lisäämällä tehtävien mielekkyyttä ja laajentamalla vastuita. Nuoret 4H-yrittäjät ovat vapaaehtoisesti sitoutuneita yritystoimintaansa, eikä tässä tutkimuksessa kukaan kokenut olevansa pakotettu yrittäjyyteen. Nuoret myös ymmärsivät autonomian tuoman vapauden, ja monet heistä suunnittelevat lisäävänsä itselleen mieluisten töiden tekemistä ja vähentävänsä suorittavan työn tekemistä.

Kuten on jo useasti tullut ilmi, autonomian täytyminen ei ole irti muista perustarpeista, eikä mikään perustarve yksinään rakenna kestävästä sisäistä motivaatiota. Yksilöt voivat paremmin, kun he saavuttavat asettamia tavoitteita, jotka liittyvät esimerkiksi kasvuun ja yhteisöllisyyteen (Deci & Ryan 2012, 101–102; Niemiec ym. 2009; Piirto ym. 2022). Tässä tutkimuksessa nousi esiin nuorten vahva kykenevyyden kokemus. Nuorten kokemukset osaamisesta, kehittämisestä ja onnistumisista lisäsivät uskoa omaan kykyihinkin, ja sitä myöten motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Tämä korreloi itsemääräämisteorian kanssa, jonka mukaan kykenevyyden kokemus vahvistaa itsetuntoa ja halua haastaa itseään (Deci & Ryan 2012, 87).

Yhteenkuuluvuuden kokemuksesta vahvistivat erityisesti ystävät ja yhdessä tekeminen sekä läheisten tuki, jotka olivat keskeisiä tekijöitä nuorten kuuluvuuden ja arvostetuksi tulemisen tunteelle. Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että yrittäjyyskokeilun onnistumisessa merkittävässä roolissa ovat osaavat mentorit ja opettajat (Cárcamo-Solís ym. 2017). Työhyvinvoinnin ja työssä suoriutumisen kannalta on tärkeää kokea kuuluvansa joukkoon, tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on sekä saada ja antaa tukea (Piirto ym. 2022). Vaikka yrittäjyys on itsenäistä toimintaa, tarvitsevat nuoret tunnustusta, kannustusta ja nähdyksi tulemistä.

Aikaisempaa tutkimusta nuorten yrittäjien jatkamisesta nimenomaan itsemääräämisteorian perustarpeiden näkökulmasta en ole löytänyt. Tutkimuskirjallisuudessa ja eri

yrittäjyyskasvatusjärjestöjen tutkimuksissa keskitytään pitkälti yrittäjyysaikomuksiin (ks. esim. Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024). On kuitenkin osoitettu, että mikäli yksilön psykologiset perustarpeet täyttyvät ja nuorella on vahva sisäinen motivaatio, kykenee hän paremmin kohtamaan yrittäjyyden alkutaipaleen haasteet, kuten epävarmuuden ja sitkeyden vaatimuksen (Al-Jubari ym. 2019). Voidaan todeta, että haastateltavilla nuorilla on korkea sisäinen motivaatio ja kokemuksia psykologisten perustarpeiden täyttymisestä, mikä on mahdollistanut sen, että he ovat selvinneet yrittäjyyden alkuvaiheesta ja jatkaneet toimintaansa eteenpäin. Näin tutkimukseni tarjoaa uutta ja arvokasta ymmärrystä siitä, mitkä tekijät vahvistavat nuorten yrittäjien sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä.

Tämä ymmärrys on erityisen ajankohtaista, sillä 45 % nuorista on kiinnostunut yrittäjyydestä (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2024) ja yrittäjyys houkuttelee erilaisista taustoista tulevia nuoria (Raappana & Kuru 2022). Yrittäjyysinto on korkeimmillaan 25-vuotiaana, joten nuorten tukeminen ja kannustaminen on keskeistä juuri tässä elämänvaiheessa (Pihkala 2008, 23; Rouvinen & Väänänen 2004). Lisäksi työelämän muutokset ja esimerkiksi kesätyöpaikkojen vähyys voivat ohjata nuoria kokeilemaan yrittäjyyttä vaihtoehtoisena tapana työllistyä (Kuhmonen 2020, 37). On siis tärkeää tarjota nuorille mahdollisuuksia yrittäjyyteen, mutta myös varmistaa, että heidän motivaationsa säilyy ja vahvistuu alkuaskeleiden jälkeen. Yrittäjyyden aloittaminen on vasta ensimmäinen askel. Todellinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen hyöty syntyy vasta silloin, kun nuoren yritystoiminta kasvaa kestäväksi ja pitkäjänteiseksi urapoluksi.

6.3. Päätelmät ja jatkotutkimusaiheet

Tutkielmani tarkastelee itsemääräämisteorian psykologisia perustarpeita nuorten 4H-yrittäjien sisäisessä motivaatiossa. Tavoitteena oli saada kokemukseräistä tietoa siitä, mikä saa nuoren jatkamaan 4H-yrittäjyydestä eteenpäin toiminimi-, osakeyhtiö- tai startup-yrittäjäksi. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että mikään perustarve ei yksinään selitä yrittäjänä jatkamista. Nuorten 4H-yrittäjien sisäinen motivaatio jatkaa yrittäjänä muodostuu kaikkien kolmen perustarpeen täyttymisestä yhdessä.

Tämän laadullisen tutkimuksen aineistonkeruutavaksi valitsin puolistrukturoidut teemahaastattelut ja analyysimenetelmäksi teoriaohjaavan sisällönanalyysin. Molemmat valinnat osoittautuivat onnistuneiksi. Puolistrukturoidut teemahaastattelut mahdollistivat haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin ja kokemuksille annettuihin merkityksiin keskittymisen. Teoriaohjaava sisällönanalyysi mahdollisti aineiston ja teorian joustavan käytön. Pystyin tulkitsemaan haastatteluaineistoa suhteellisen vapaasti ja etsimään alaluokkia aineistolähtöisesti, mutta aineiston taivuttaminen teoriasta johdettujen yläluokkien alle ja sisäisen motivaation tarkastelu itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden viitekehyksessä takasi hallittavan ja selkeän kokonaisuuden. En halunnut tyytyä pelkästään sisällön analysoimiseen, vaan ymmärtää myös sisältöluokkien välisiä merkityksiä ja yhteyksiä, sekä peilaamaan omaa tutkimustani aiempaan tutkimukseen. Vaikka haastattelurunko oli muodostettu psykologisten perustarpeiden ympärille, ilmeni haastattelussa runsaasti ulkoisia motivaatiotekijöitä sekä sellaisia sisäisiä motivaatiotekijöitä, jotka eivät olleet yhteydessä itsemääräämisteoriaan. Teoriaohjauuden vuoksi jätin nämä tekijät huomiotta.

Tutkimukseni vastasi asettamaani tutkimuskysymykseen, eli tutkimuksessa saatiin selville nuorten 4H-yrittäjien sisäisiä motivaatiotekijöitä jatkaa 4H-yrittäjänä itsemääräämisteorian psykologisten perustarpeiden näkökulmasta. Kaikki kolme psykologista perustarvetta: autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus ovat yhteydessä yrittäjänä jatkamiseen. Psykologisten perustarpeiden näkyminen on yksilöllistä, mutta tuloksista voidaan havaita yhtäläisyyksiä. Vastauksissa korostui autonomian perustarve, mikä sopii yhteen yrittäjyyden itsenäisen luonteen kanssa. Nuoret motivoituvat oma-aloitteisesta ja omaehtoisesta työskentelystä sekä nauttivat itsemääräämisoikeuden kokemuksista ja valinnanvapaudesta. Samalla läheisten kannustus sekä ystävyys ja yhdessä tekeminen lisäävät sisäistä motivaatiota jatkaa yrittäjänä. Kokemukset omasta osaamisesta ja osaamisen kehittymisestä sekä sosiaalisesti tunnustettu asema ovat myös suuressa roolissa siinä, että nuori jatkaa yrittäjänä ja laajentaa yritystoimintaansa.

Vaikka tutkimuksen metodologiset valinnat ovat hyvin perusteltuja ja tutkimus vastaa asettamaani tutkimuskysymykseen, on tutkimuksessa rajoitteita, jotka on hyvä ottaa huomioon tuloksia tulkitessa. Tässä laadullisessa tutkimuksessa on haastateltu seitsemää

nuorta yrittäjää. Määrä on sopiva tämän tutkimuksen toteutukseen, mutta otanta ei ole riittävä tulosten yleistettävyyden kannalta. Lisäksi on huomioitava, että haastateltavat nuoret ovat pääkaupunkiseudulla asuvia. Tämän rajauksen vuoksi aineistoa analysoidessa ei ole tarvinnut ottaa huomioon maantieteellisiä eroja. Tuloksia ei kuitenkaan voi suoraan siirtää toisille alueille, sillä asuinympäristöt eroavat toisistaan Suomen sisällä runsaasti.

Nuorten yrittäjyys on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö, josta keskustellaan runsaasti mediassa. Tutkimustieto aiheesta, erityisesti laadullisesta näkökulmasta, on kuitenkin rajallista, joten jatkotutkimusaiheita on runsaasti. Tämä tutkielma tuo uutta tietoa ja ymmärrystä nuorten sisäisestä motivaatiosta jatkaa 4H-yrittäjyydestä eteenpäin. Yksi keskeinen jatkotutkimusaihe olisi tarkastella niitä nuoria, jotka eivät jatka yrittäjinä 4H-yrittäjäkokeilun jälkeen. Jääkö heillä esimerkiksi jokin psykologisista perustarpeista täyttymättä? Jotta nuorten yrittäjyydestä saadaan kokonaiskuva, on tärkeää ymmärtää sekä ne tekijät, jotka saavat nuoret kiinnostumaan yrittäjyydestä ja jatkamaan yrittäjinä, että ne tekijät, jotka herättävät epävarmuutta ja pelkoa tai johtavat yrittäjyyden lopettamiseen.

Lisäksi erilaiset vertailututkimukset asuinpaikkaan tai sukupuoleen liittyvistä eroista tuottaisivat tärkeää tietoa. On mahdollista, että esimerkiksi suurissa kaupungeissa ja pienillä paikkakunnilla asuvilla nuorilla on erilaisia haasteita tai motivaation lähteitä yrittäjyyden jatkamiseen liittyen. Myös sukupuolten välillä voivat korostua esimerkiksi eri psykologiset perustarpeet. Monipuolinen ja laaja tutkimustieto tukee kokonaisvaltaista ymmärrystä nuorten yrittäjyydestä ja auttaa yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä. Lisäksi se luo edellytyksiä nuorten tulevaisuususkon vahvistamiselle, mikä on omasta mielestäni keskeistä nuorten hyvinvoinnin ja kestävien yrityspolkujen kannalta.

LÄHTEET

- 4H-järjestön yrittäjäyyskasvatus. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://4h.fi/4h-jarjesto/jarjeston-toiminta/4h-jarjeston-yrittajyyskasvatus/>
- 4H-yritys. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://www.pks4h.fi/tyojayrittajuus/4h-yritys/>
- 4H-järjestön strategia 2023–2025. Haettu 19.3.2025 osoitteesta <https://4h.fi/app/uploads/2022/12/4H-jarjeston-strategia-2023-2025.pdf>
- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (177–188). Gaudeamus.
- Al-Jubari, I., Hassan, A. & Liñán, F. (2019). Entrepreneurial intention among University students in Malaysia: Integrating self-determination theory and the theory of planned behavior. *International entrepreneurship and management journal*, 15(4), 1323–1342. <https://doi.org/10.1007/s11365-018-0529-0>
- Alasoini, T. (2012). Psykologinen sopimus organisaation ja työntekijöiden yhteisenä etuna. Teoksessa P. Pyöriä (toim.), *Työhyvinvointi ja organisaation menestys* (99–118). Gaudeamus.
- Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., Ryan, R. M. & Thøgersen-Ntoumani, C. (2011). Psychological Need Thwarting in the Sport Context: Assessing the Darker Side of Athletic Experience. *Journal of sport & exercise psychology*, 33(1), 75–102. <https://doi.org/10.1123/jsep.33.1.75>
- Cárcamo-Solís, M. d. L., Arroyo-López, M. d. P., Alvarez-Castañón, L. d. C. & García-López, E. (2017). Developing entrepreneurship in primary schools. The Mexican experience of “My first enterprise: Entrepreneurship by playing”. *Teaching and teacher education*, 64, 291-304. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.02.013>
- Cheon, S. H., Reeve, J. & Song, Y. (2019). Recommending goals and supporting needs: An intervention to help physical education teachers communicate their expectations while supporting students’ psychological needs. *Psychology of sport and exercise*, 41, 107–118. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.12.008>
- Cope, J. & Watts, G. (2000). Learning by doing - an exploration of experience, critical incidents and reflection in entrepreneurial learning. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 6(3), 104-124. <https://doi.org/10.1108/13552550010346208>
- Deci, E. L., Olafsen, A. H. & Ryan, R. M. (2017). Self-determination theory in work organizations: The state of a science. *Annual review of organizational psychology and organizational behavior*, 4(1), 19-43. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-032516-113108>

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2012). Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory. Teoksessa R. M. Ryan (toim.), *The Oxford handbook of human motivation*. (85-107). Oxford University Press.
- Deci, E. L. & Ryan R. M. (2009). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Denzin, N. & Lincoln Y. (2000). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. Teoksessa N. Denzin & Y. Lincoln (toim.), *Handbook of Qualitative Research*. (1–34). SAGE.
- Di Domenico, S. I. & Ryan, R. M. (2017). The emerging neuroscience of intrinsic motivation: A new frontier in self-determination research. *Frontiers in human neuroscience*, 11, 145, 1-14. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2017.00145>
- Dufva, M., Solovjew-Wartiovaara, A. & Vataja, K. (2021). Työn tulevaisuudet megatrendien valossa. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/tyon-tulevaisuudet-megatrendien-valossa/>
- Ehrnrooth, J. (1990). Intuitio ja analyysi. Teoksessa K. Mäkelä (toim.), *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. (30–41). Gaudeamus.
- Eläketurvakeskus. (2024). Kevytyrittäjäyys nopeassa kasvussa - mahdollistaa työllistymistä, mutta moni on haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://www.ttl.fi/tulevaisuuden-tyo-ja-digitalisaatio>
- Eläketurvakeskus. YEL-yrittäjät. Haettu 18.3.2025 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/yel-yrittajat/>
- Eskola, J. (2003). Tutkijan monet valinnat. Teoksessa J. Eskola & S. Pihlström (toim.), *Ihmistä tutkimassa: Yhteiskuntatieteiden metodologian ajankohtaisia kysymyksiä*. (137–160). Kuopion yliopistopaino.
- Eskola, J., Lähti, J. & Vastamäki, J. (2018) Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (24–46). PS-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (2020). Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Valtion nuorisoneuvosto. Haettu 15.3.2025 osoitteesta: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf>
- Happonen, K. & Kiilakoski, T. (2025). Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Valtion nuorisoneuvosto. Haettu 15.3.2025 osoitteesta <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2025/03/nuorisobarometri-2024.pdf>

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2009). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Järvensivu, A., & Piirainen, T. (2012). Hyvän työn ehdot työpaikan arjessa. Teoksessa P. Pyöriä (toim.), *Työhyvinvointi ja organisaation menestys* (80–98). Gaudeamus.
- Kallinen, K. & Pirskanen, H. (2022). *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu*. Gaudeamus.
- Koskinen, I., Peltonen, T., & Alasuutari, P. (2005). *Laadulliset menetelmät kauppatieteissä*. Vastapaino.
- Kuhmonen, T. (2020). Nuorten yrittäjyyspolut. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Kylmä J. & Juvakka T. (2007). *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Prima Oy.
- Lapin yliopisto. Tekoälypohjaisten työkalujen käyttö Lapin yliopistossa. Haettu 5.3.2025 osoitteesta <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=fe44e120-82a4-4365-a63d-dcf81ac7692c>
- Lintulahti, M. (2024). Näin sinunkin työsi muuttuu – Työn tulevaisuuden isot trendit. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://proliitto.fi/fi/ajankohtaiset/nain-sinunkin-tyosi-muuttuu-tyon-tulevaisuuden-isot-trendit>
- Malinen, H. (2021). Merkityksellisyys työn kivijalkana. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://www.elo.fi/fi-fi/elomedia/2021/merkityksellisyys-tyon-kivijalkana>
- Manganelli, L., Thibault-Landry, A., Forest, J. & Carpentier, J. (2018). Self-determination theory can help you generate performance and well-being in the workplace: A review of the literature. *Advances in Developing Human Resources*, 20(2), 227–240. <https://doi.org/10.1177/1523422318757210>
- Martela, F. & Jarenko, K. (2014). Sisäinen motivaatio: Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Helsinki. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta.
- Martela, F., Mäkikallio, I. & Virkkunen, V. (2017). Itsemääräämisteoria ja psykologiset perustarpeet työssä. Teoksessa K. Salmela-Aro & J. Nurmi (toim.), *Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet*. (100–115). PS-kustannus.
- Martela, F. & Ryan, R. M. (2016). The Benefits of Benevolence: Basic Psychological Needs, Beneficence, and the Enhancement of Well-Being. *Journal of personality*, 84(6), 750–764. <https://doi.org/10.1111/jopy.12215>
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. SAGE.
- Muhonen, R. (2024). Minustakin tuli yrittäjä. Miten lapsuus- ja nuoruusajan pääomat heijastuvat yrittäjäksi ryhtymisen päätökseen. Pro gradu -tutkielma. Yrittäjyys, Kauppakorkeakoulu. Turun yliopisto.

- Määttä, S., Palmu, I., Hankonen, N., Huhtiniemi, M., Lehtivuori, A., Martela, F., Polet, J., Sjöbolm, K., Stenius, M. & Vasalampi, K. (2023). Itsemääräämisteoria ymmärrettäväksi: pääteesit, suomennokset ja väärinkäsitysten oikaisua. *Psykologia*, 58(4), 305–323. <https://doi.org/10.62443/psykologia.v58i4-6.131169>
- Niemiec, C. P., Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2009). The path taken: Consequences of attaining intrinsic and extrinsic aspirations in post-college life. *Journal of research in personality*, 43(3), 291–306. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2008.09.001>
- Niiniluoto, I. (1997). *Johdatus tieteenfilosofiaan: Käsitteen- ja teorianmuodostus*. Otava.
- Nuorten yrittäjyys ja talous NYT. Mikä NYT? Haettu 19.3.2025 osoitteesta <https://nuortenny.fi/mika-nyt/>
- Nuorten yrittäjyys ja talous NYT. (2024). NYT Nuorten tulevaisuusraportti 2024. Haettu 10.3.2025 osoitteesta <https://nuortenny.fi/wp-content/uploads/2024/05/NYT-tulevaisuusraportti-2024-tyoelama-2.pdf>
- Opetushallitus. Mitä on yrittäjyyskasvatus? Haettu 19.3.2025 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-yrittajyyskasvatus>
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Haettu 19.3.2025 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017a). Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://okm.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017b). Tulevaisuuden työ on yhä enemmän yrittäjyyttä - koulutuksen yrittäjyyslinjaukset julki. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://okm.fi/-/tulevaisuuden-tyo-on-yha-enemman-yrittajyytta-koulutuksen-yrittajyyslinjaukset-julki>
- Perusta oma 4H-yritys. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://4h.fi/tyo-ja-yrittajyys/perusta-oma-4h-yritys/>
- Pietiläinen, V. & Syväjärvi, A. (2019). *Johtamisen psykologia*. PS-kustannus.
- Pihkala, J. (2008). Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset. Opetusministeriön julkaisuja 2008:1. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Yliopistopaino. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79114/opm01.pdf>
- Piirto, J., Nokelainen, P., Pylväs, L. (2022). Asiantuntijatyöntekijöiden kokemuksia psykologisten perustarpeiden täytymisestä työhyvinvoinnin ja työssäsuoriutumisen näkökulmasta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 24 (2), 28–43.

- Preenen, P. T., Oeij, P. R., Dhondt, S., Kraan, K. O. & Jansen, E. (2016). Why job autonomy matters for young companies' performance: Company maturity as a moderator between job autonomy and company performance. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 12(1), 74-100. <https://doi.org/10.1504/WREMSD.2016.073425>
- Przybylski, A. K., Ryan, R. M. & Rigby, C. S. (2009). The Motivating Role of Violence in Video Games. *Personality & social psychology bulletin*, 35(2), 243–259. <https://doi.org/10.1177/0146167208327216>
- Puusa, A. (2020). Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (103–117). Gaudeamus.
- Puusa, A. (2019). Laadullisen aineiston analyysi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Mentelmäviidakon raivaajat – perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan*. (114–125). Johtamistaidon opisto (JTO).
- Puusa, A. & Julkunen, S. (2020). Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. 189–201. Gaudeamus.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020a). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020b). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (75–85). Gaudeamus.
- Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistys. (2025). Nuorten kasvava kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan näkyy myös meillä ja vuonna 2024 pääkaupunkiseudun 4H-yrittäjät tekivät ennätystuloksen. Haettu 20.3.2025 osoitteesta https://www.linkedin.com/posts/p%C3%A4%C3%A4kaupunkiseudun-4h-yhdistys_4hyritys-pks4h-activity-7295084988230729728-ZFsK
- Raappana, A. & Kuru, P. (2022). Ysimittari: Raportti Kyselyn Toteuttamisesta. LUT-yliopisto. Haettu 10.3.2025 osoitteesta <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/163899/Ysimittari-raportti.pdf>
- Raappana, A. & Pihkala, T. (2024). Three explanations for the development of adolescents' entrepreneurial potential. *International journal of educational research*, 123, 102272. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102272>
- Rekola, S., Tuori, S. & Vahti, J. (2025). Tulevaisuusbarometri 2025 – Luottamus tulevaisuuteen koetuksella. Haettu 20.4.2025 osoitteesta <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2025/>
- Rigby, C. S. & Ryan, R. M. (2018). Self-determination theory in human resource development: New directions and practical considerations. *Advances in Developing Human Resources*, 20(2), 133–147. <https://doi.org/10.1177/1523422318756954>

- Rosen, C. C., Ferris, D. L., Brown, D. J., Chen, Y. & Yan, M. (2014). Perceptions of Organizational Politics: A Need Satisfaction Paradigm. *Organization science (Providence, R.I.)*, 25(4), 1026-1055. <https://doi.org/10.1287/orsc.2013.0857>
- Rouvinen, P. & Väänänen, L. (2004). Yrittäjä, elämäntieteiden maisteri. Teoksessa T-A. Wilska (toim.), Oman elämänsä yrittäjät? Nuorisobarometri 2004. Haettu 3.5.2025 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79114/opm01.pdf>
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology* 61, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860>.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *The American psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs In Motivation, Development, and Wellness*. The Guildford Press.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2009). The Darker and Brighter Sides of Human Existence: Basic Psychological Needs as a Unifying Concept. *Psychological inquiry*, 11(4), 319–338. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_03
- Ryan, R. M., Deci, E. L., Vansteenkiste, M. & Soenens, B. (2021). Building a science of motivated persons: Self-determination theory's empirical approach to human experience and the regulation of behavior. *Motivation Science*, 7(2), 97–110. <https://doi.org/10.1037/mot0000194>.
- Ryan, R. M., Duineveld, J. J., Di Domenico, S. I., Ryan, W. S., Steward, B. A. & Bradshaw, E. L. (2022). We know this much is (meta-analytically) true: a meta-review meta-analytic findings evaluating self-determination theory. *Psychological bulletin*, 148(11–12), 813–842. <https://doi.org/10.1037/bul0000385>
- Sullsström, H. (2024). Wolt-kuskeja koskeva EU-sääntely nytkähti eteenpäin – yhtiön pitäisi jatkossa todistaa, että lähetti ei ole työsuhteessa. YLE. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20078659>
- Suomen 4H-liitto. (2024). Tutkimustulos: Tekemällä oppii parhaiten – vapaa-ajan yrittäjyys vahvistaa merkittävästi nuorten yrittäjyysvalmiuksia. Haettu 3.5.2025 osoitteesta <https://4h.fi/ajankohtaista/tutkimustulos-tekemalla-oppii-parhaiten-vapaa-ajan-yrittajyys-vahvistaa-merkittavasti-nuorten-yrittajyysvalmiuksia/>
- Suomen 4H-liitto. (2025.) Yli 182 000 lasta ja nuorta harrasti 4H:ta vuonna 2024. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://4h.fi/ajankohtaista/yli-182-000-lasta-ja-nuorta-harrasti-4hta-vuonna-2024/>

- Tamminen, A. (2022). 4H-yrittäjyyden vaikutukset nuorten yrittäjyysasenteisiin. Diplomityö. Tuotantotalous, yrittäjyyden DI-ohjelma, Lappeenrannan – Lahden teknillinen yliopisto LUT.
- TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu 4.2.2024 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- TENK. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Haettu 5.2.2024 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Tilastokeskus. (2020). Nuorten yrittäjien yleisin toimiala vuonna 2018 oli rakentaminen. Haettu 17.3.2025 osoitteesta https://stat.fi/til/tyokay/2018/03/tyokay_2018_03_2020-10-16_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus. (2024). Yksinyrittäjien määrä väheni vuonna 2023. Haettu 16.3.2025 osoitteesta <https://stat.fi/fi/uutinen/yksinyrittajien-maara-vaheni-vuonna-2023>
- Tilastokeskus. Yrittäjä. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://stat.fi/meta/kas/yritlkm.html>
- Trépanier, S., Fernet, C. & Austin, S. (2013). Workplace bullying and psychological health at work: The mediating role of satisfaction of needs for autonomy, competence and relatedness. *Work and stress*, 27(2), 123–140. <https://doi.org/10.1080/02678373.2013.782158>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työterveyslaitos. Tulevaisuuden työ ja digitalisaatio. Haettu 19.3.2025 osoitteesta <https://www.ttl.fi/tulevaisuuden-tyo-ja-digitalisaatio>
- Uusyrittäjäkeskus. (2025). Uuden yrityksen perustamisopas. Yrittäjyyden unelmista onnistumisia. Haettu 19.3.2025 osoitteesta https://uusyrityskeskus.fi/wp-content/uploads/2025/02/Uusyrittäjäkeskus_FI_Perustamisopas_2025_valmis-digi.pdf
- Van den Broeck, A., Ferris, D. L., Chang, C. & Rosen, C. C. (2016). A Review of Self-Determination Theory's Basic Psychological Needs at Work. *Journal of management*, 42(5), 1195-1229. <https://doi.org/10.1177/0149206316632058>
- Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H. & Lens, W. (2008). Explaining the relationships between job characteristics, burnout, and engagement: The role of basic psychological need satisfaction. *Work and stress*, 22(3), 277–294. <https://doi.org/10.1080/02678370802393672>
- Vansteenkiste, M., Ryan, R. M. & Soenens, B. (2020). Basic psychological need theory: Advancements, critical themes, and future directions. *Motivation and emotion*, 44(1), 1–31. <https://doi.org/10.1007/s11031-019-09818-1>

Vasalampi, K. (2017). Itsemääräämisteoria. Teoksessa K. Salmela-Aro & J. Nurmi (toim.), *Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet*. (54–65). PS-kustannus.

YES-verkosto. (2025). Yrittäjyyskasvatus saa uudet kansalliset linjaukset, OKM käynnistää päivitystyön tänä keväänä. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://yesverkosto.fi/yrittajyyskasvatus-saa-uudet-kansalliset-linjaukset-okm-kaynnistaa-paivitystyon-tana-kevaana>

Yrittäjät. Mitä yrittäjyys on? Haettu 18.3.2025 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/mita-yrittajyys-on/>

Yrittäjät. (2023). Yrittäjyystilastot 2023. Haettu 18.3.2025 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/app/uploads/public/2025/02/Yrittajyystilastot-2023.pdf>

Liite 1: Haastattelurunko

Tausta

Ikä:

4H-yrittäjyys:

- Mitä 4H-yrityksesi tekee/teki?
- Minkä ikäisenä aloitit 4H-yrittäjänä?
- Kauan olet ollut/olit 4H-yrittäjänä?
- Mitä 4H:n tarjoamia palveluita/toimintaa olet käyttänyt?

Ajankäyttö:

- Mitä muuta teet yrittäjyyden lisäksi?
- Miten yhdistät/olet yhdistänyt yrittäjyyden muuhun elämään?

Yrittäjyys:

- Milloin siirryt/siirryit eteenpäin yrittäjänä?
- Mikä on/tulee olemaan yritysmuotosi (tmi, oy) ja miksi?
- Minkä koet olevan tärkein syy sille, että siirryt/siirryit eteenpäin?

(Sisäinen) motivaatio (Toimintaa tehdään sen itsensä vuoksi, ja koska se tuottaa nautintoa tai on kiinnostavaa.)

- Millainen polku sinulla on ollut yrittäjäksi?
- Mitkä asiat lisäävät motivaatiotasi yrittäjyyteen liittyen? Mitkä heikentävät?
- Millaisia haaveita tai tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on yrittäjyyden suhteen?

Autonomia (Toiminta on omaehtoista ja merkityksellistä sekä omien arvojen mukaista.)

- Millaiseksi koet yrittäjyyden itsenäisen luonteen?
- Mikä yrittäjyydessä kiinnostaa?
- Millä tavalla yrittäjyys sopii arvomaailmaasi?

Kykenevyys (Tunne omasta osaamisesta ja pystyvyydestä sekä oman toiminnan hallinnasta. Mahdollisuus käyttää ja kehittää omia taitoja ja osaamista.)

- Millainen on sinun osaamisesi yrityksesi toimialallasi?
- Miten yrityksesi toimialaan liittyvä osaamisesi on kehittynyt?
- Miten taitosi vaikuttivat päätökseen siirtyä eteenpäin?
- Miltä tuntui, kun huomasit olevasi hyvä/saavasi asiakkaita/menestyväsi?
- Mitkä ovat mielestäsi yrittäjän tärkeimmät taidot tai ominaisuudet?

Yhteenkuuluvuus (Tunne siitä, että on hyväksytty ja arvostettu osa ryhmää sekä, että voi antaa samoja kokemuksia muille.)

- Koetko/koitko yhteenkuuluvuutta muiden (4H-)yrittäjien kanssa? (*Kerro siitä.*)
- Miten muut ihmiset vaikuttivat päätökseesi ryhtyä 4H-yrittäjäksi?
- Miten muut ihmiset vaikuttivat päätökseesi jatkaa yrittäjänä eteenpäin? (*Onko sinulla lähipiirissä/kotona/läheisissä kavereissa yrittäjiä?*)

Tuleeko sinulle vielä jotain mieleen? Haluatko sanoa vielä jotain? Haluatko tarkentaa aiemmin sanomaasi?